

ΠΑΝΤΟΓΝΩΣΤΗΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ - ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΗ - ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ - ΝΟΜΟΛΟΓΙΚΗ - ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΙΔΡΥΤΗΣ & ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΙΩΑΝΝΟΥ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΟΔΟΣ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ Αριθ. 32 - ΑΘΗΝΑΙ

ΕΤΟΣ Β΄.

Αθήναι, 31 Μαΐου 1923.

ΑΡΙΘ. 7 [31]

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΕΤΗΣΙΟΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ	Δραχμ. 60.—
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	Φράγκα 60.—
ΑΜΕΡΙΚΗΣ	Δολλάρ. 10.—

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΑ — ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΑ — ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΑ

ΣΤΕΛΙΟΥ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ. — *Ο Τολστόη και τὸ Σχολεῖον τῆς Γιαννάας Πολιάνας* [Τέλος].

Ι. Δ. ΦΩΚΙΤΗ. — *Ἡ Ἐκπαιδεύσις ἐν Ἑλλάδι* (Δημοτικὴ καὶ Μέση 1910-1923).

ΕΜΜ. Μ. ΧΑΝΔΡΑΚΗ. — *Ἡ ἀπειληθεῖσα κρίσις τῶν Τραπεζῶν* [Χρηματιστικά].

ΠΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΝΕΑ

Τὸ ζήτημα τῶν Ἐκλογῶν. — *Ὁ κ. Κοφινᾶς καὶ οἱ ὑπάλληλοι.* — *Ἡ Τράπεζα Ἐμπορίου.* — *Μία μικρὰ ὑποχρέωσις.* — *Θεατρικαὶ προτιμήσεις.*

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ — ΤΕΧΝΟΚΡΙΤΙΚΑ

Ν. ΠΕΤΙΜΕΖΑ ΔΑΥΡΑ. — *Ἡ καμινάδα* [Ποίημα ἀπὸ τὴν «Παλιὰ Ἀθήνα»].

ΣΤΕΛΙΟΥ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ. — *Ἀπὸ τὸ Διμπρέττο τῆς «Κολασμένης».*

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ. — *Τὸ Πυργί* [Μελέται καὶ Ἔρευναι].

ΦΑΙΔΡΟΥ ΧΑΡΗ. — *Γύρω ἀπ' τὴν Ἀκαδημία* [Σκηνῆς καὶ παρασκήνια].

ΛΕΩΝ. Χ. ΖΩΗ. — *Ἡ Γραφικὴ ἐν Ἐπιανήσῳ.* [Ἀπὸ τὴν Ἱστορ. τῆς Τέχνης].

ΣΤ. ΣΠ. — *Κριτικὰ Σημειώματα* (Ἰδανικὸς Ἔρως Κ. Β. Σιωμοπούλου — Ἐρημοκλήσι, Σωκρ. Ἰ. Γιόκα — *Τί σκέπτομαι*, Δ. Ι. Καλογεροπούλου. — *Τὸ μοντέλλο*, Κ. Μπαστουνοπούλου).

VESPER. — *Ὁ παρᾶς.* — *Καημὸς τοῦ Βλάμη* [Τὰ Σατυρικά μας.]

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ. — *Ὁ Ὄρκος τοῦ Θαλασσινοῦ.* [Πρωτότυπον Ἑλληνικὸν Μυθιστόρημα].

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ. — ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ζητοῦνται Ἀντιπρόσωποι - Παραγωγοὶ τοῦ «Παντογνώστου» διὰ τὰς Ἐπαρχίας καὶ τὸ Ἐξωτερικόν.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ
Ίδρυθείσα τῷ 1893

Ἐκτελεῖ πᾶσαν Τραπεζιτικὴν ἐργασίαν

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ
Δρ. 48.000.000
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ
ΔΡΧ. 16.350.000

Ἔδρα ἐν ΑΘΗΝΑΙΣ Τηλ. Διεύθ.: "ΤΡΑΘΗΝΩΝ,"

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓΡΙΝΙΟΝ, ΑΜΦΙΣΑ, ΑΡΓΟΣΤΟΛΙΟΝ, ΒΟΛΟΣ,
ΖΑΚΥΝΘΟΣ, ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΙΩΑΝΝΙΝΑ,
ΚΑΒΑΛΑ, ΚΑΛΑΜΑΙ, ΚΕΡΚΥΡΑ, ΚΟΡΙΝΘΟΣ,
ΛΑΡΙΣΣΑ, ΛΕΒΑΔΕΙΑ, ΛΗΜΝΟΣ (Κάστρον), ΜΥ-
ΤΙΛΗΝΗ, ΞΑΝΘΗ, ΠΑΤΡΑΙ, ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ,
ΠΥΡΓΟΣ, ΡΕΘΥΜΝΟΣ, ΣΑΜΟΣ (Βαθύ),
ΣΑΜΟΣ (Καρόλοισι), ΣΠΑΡΤΗ,
ΣΥΡΟΣ, ΤΡΙΠΟΛΙΣ, ΧΑΛΚΙΣ,
ΧΑΝΙΑ ΚΑΙ ΧΙΟΣ.

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

ΛΟΝΔΙΝΟΝ Fenchurch Street 22
ΚΩΝ/ΠΟΛΙΣ (Γαλιτά), ΚΩΝ/ΛΙΣ (Πέραν),
ΚΩΝ/ΛΙΣ (Σταμπούλ), ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ (Αμερικὴ),
Pine Street 25 ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ, ΚΑ'ΙΡΟΝ, ΠΟΡΤ-
ΣΑ'ΙΔ, ΣΜΥΡΝΗ, ΛΕΜΕΣΟΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑ.

*Αντιποικριταὶ καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὰς κυ-
ριωτέρας πόλεις τοῦ Κόσμου.

ΑΔΟΛΦΟΥ ΜΕΡΚΕΛ

Τακτικὸν καθηγητὸν τοῦ Δικαίου ἐν Στρασβούργῳ.

ΝΟΜΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

Μετάφρασις ἐκ τῆς τρίτης ἐκδόσεως.

*Ἀντὶ πάσης ἄλλης συστάσεως παρατίθεμεν τὴν
εἰσαγωγὴν τοῦ βιβλίου:

§ 1. Τὸ παρὸν σύγγραμμα παρέχει ἐπιτομὴν τῶν
κυρίων μερῶν τῆς ἐπιστήμης τοῦ δικαίου ἐξαιρὼν
τὰς διηκούσας δι' ὅλου τοῦ δικαίου καὶ τὴν πνευ-
ματικὴν αὐτοῦ ἐνότητα βεβαιούσας ἐννοίας.

Σκοπεῖ τοὺς μὲν πρωτοπείρους διευκολῶν νὰ
προσοικειώσῃ τῷ δικαίῳ τοὺς δὲ ἐπιστήμονας ἤδη νὰ
παρορηθῆσιν εἰς ἐκγενίκευσιν τῆς ἡμετέρας γνώσεως
τοῦ δικαίου καὶ εἰς ἀπλούστευσιν τῆς ἐκθέσεως αὐτοῦ.

§ 2. Ἡ διαίρεσις τῶν περιεχομένων τῆς συγ-
γραφῆς ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν διαίρεσιν τῆς ἐπιστήμης
τοῦ δικαίου· αὕτη δὲ διακρίνεται εἰς τὴν γενικὴν περὶ
δικαίου θεωρίαν καὶ εἰς τὰς εἰδικὰς νομικὰς ἐπιστή-
μας δημοσίου, ἰδιωτικοῦ, ποινικοῦ, δικονομικοῦ,
ἐκκλησιαστικοῦ, ἐθνοπροσεδνοῦς δικαίου. Αἱ τελευ-
ταῖαι ἔχουσιν ὑποκείμενον τὰ εἰρημένα μέρη τοῦ δι-
καίου ἐν τῇ ἀτομικότητι αὐτῶν, ἢ πρώτη τὸ κοινὸν
εἰς τὰ μέρη.

Κατὰ ταῦτα διαιρεῖται καὶ ἡ ἐγκυκλοπαίδεια αὕτη
εἰς γενικὸν μέρος περιέχον ἐπιτομὴν τῆς γενικῆς περὶ
δικαίου θεωρίας καὶ εἰς εἰδικὴν ἐπιτομὴν τῶν εἰδικῶν
τοῦ δημοσίου ἐπιστημῶν.

Σπεύσατε νὰ ἐγγραφῆτε συνδρομηταὶ ἀντὶ δραχ. 60.—
Μετὰ τὴν ἐκδοσιν θὰ πωλεῖται δραχμὰς 70.—

ΤΙΜΟΛΟΓΙΟΝ ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΕΩΝ

ΕΝ ΤΩ "ΠΑΝΤΟΓΝΩΣΤΗΙ,"

1) Ἐμπορικαί, Τραπεζιτικαὶ καὶ λοιπαὶ ἀγγελίαι.

Δι' ὀλόκληρον σελίδα ἐφ' ἅπασι	Δρ. 250.—
ἡμίσειαν	140.—
1/4	80.—
1/8	45.—
1/10	25.—

Διὰ δημοσιεύσεις πλέον τῶν τριῶν γίνεται ἐκπτώσις 10
ο/ο ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρου τιμολογίου.

2) Διάφοροι ἀγγελίαι κλπ.

Διάφοροι δημοσιεύσεις, ὁ στίχος	Δρ. 3.—
Κοινωνικὰ ἐν γένει κατ' ἀποκοπὴν	10.—
Ἀγγελίαι γάμων καὶ βαπτίσεων μὲ ἰδιαίτ. τίτλον	25.—
Προσφοραὶ καὶ Ζητήσεις ἢ λέξις	0.30
Βιογραφίαι—Νεκρολογία, ὁ στίχος	5.—
Ἀγγελίαι Χορῶν—Κινηματογράφων—Θεάτρων— Συλλόγων, κλπ. ὁ στίχος	2.—

3) Δημοσιεύσεις ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ.

Διὰ τὰς ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ δημοσιεύσεις λόγῳ τῆς ὑφι-
στοταμένης συναλλαγματικῆς διαφορᾶς αἱ τιμαὶ τοῦ παρόν-
τος τιμολογίου διπλασιάζονται.

- ΣΗΜ. 1) Πᾶσα καταχώρησις προσπληρώνεται.
2) Ἡ καταμέτρησις τοῦ χώρου τῶν δημοσιεύ-
σεων γίνεται διὰ τοῦ κοινοῦ εἰς ὅλας τὰς ἐφημερίδας, στι-
χομέτρον τῶν 9 στιγμῶν.
3) Τοῦ παρόντος τιμολογίου οὐδεμία ἐξίμωσις
δίνεται.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

Ίδρυθείσα ὑπὸ ὁμάδος ἐμπόρων

τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ Πειραιῶς καὶ τῶν περιχώρων.

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ὅδος Κοραΐ 5

Εἰδικὴ ὁργάνωσις διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐμπορικῶν
καὶ βιομηχανικῶν συμφερόντων. Πρὸς τοῦτο ἔχει ὁργανώ-
σει εὐρύτατον δίκτυον Ἀντιποικριτῶν εἰς πᾶσας τὰς πό-
λεις Παλαιᾶς καὶ Νέας Ἑλλάδος.

Ἡ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικὴν ἐργασίαν

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

*Ὁψεως	5 ο/ο
*Ἐπὶ προθεσίμῃ 3 μηνῶν	5 1/2 ο/ο
» » 6 »	6 ο/ο

Διὰ τὰς εἰς ξένον συνάλλαγμα καταθέσεις ὑπὸ τοὺς
συμφεροτέρους ὁρους.

TAMIEYTHPION: A' μέγιστ. δρ. 5.000	5 1/2 ο/ο
» » ἀπηλλαγμένον παντὸς φόρου.	
B' » δρ. 15.000	6 ο/ο
» » ὑποκείμενον εἰς φόρον.	

Πάντες οἱ Ἀντιποικριταὶ μας εἶναι ἐξουσιοδοτημένοι νὰ
δέχονται καταθέσεις διὰ λογαριασμόν μας.

ΠΑΝΤΟΓΝΩΣΤΗΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ - ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΗ - ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ - ΝΟΜΟΛΟΓΙΚΗ - ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΙΔΡΥΤΗΣ & ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΙΩΑΝΝΟΥ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΟΔΟΣ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ Ἀριθ. 32 - ΑΘΗΝΑΙ

ΕΤΟΣ Β'

Ἀθήναι, 31 Μαΐου 1923.

ΑΡΙΘ. 7 [31]

ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΑ - ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΑ - ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΑ

Ο ΤΟΛΣΤΟΝ

ΚΑΙ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΓΙΑΣΝΑΓ'ΑΣ ΠΟΛΙΑΝΑΣ

Β'. ΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑΙ ΑΠΟΠΕΡΑΙ - Η ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ - ΤΙΜΩΡΙΑΙ ΚΑΙ
ΑΜΟΙΒΑΙ - ΑΠΟΛΥΤΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΜΑΝΘΑΝΕΙΝ ΚΑΙ ΣΥΜΒΙΒΑΣΕΣΒΑΙ - ΦΕ-
ΛΕΙΑΙ ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ - ΣΧΟΛΕΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ - Ο ΝΕΟΣ ΚΛΑΔΟΣ ΤΗΣ
ΠΑΙΔΟΛΟΓΙΑΣ.

Μετὰ τὴν βραχεῖαν ταύτην ἀνασκόπησιν τοῦ βίου
καὶ τοῦ ἔργου τοῦ μεγάλου Ρώσου συγγραφέως, ἃς ἐξε-
τάσωμεν τὰς παιδαγωγικὰς αὐτοῦ ἀντιλήψεις, ὡς διευ-
πώθησαν εἰς τὸ σύγγραμμά του «Τὸ Σχολεῖον τῆς Γιασ-
νάτας Πολιάνας».

Ἐἶπομεν εἰς τὸ προηγούμενον τεύχος τοῦ «Παντογνώ-
στου» πῶς ὁ Τολστόη περιηγήθη τὰ πνευματικὰ κέντρα
τῆς Εὐρώπης, σχετισθεὶς μὲ τοὺς ἐπιφανεῖς σκαπανεῖς
τοῦ πνεύματος. Ἐκεῖ παρηκολούθησεν ἐκ τοῦ πλησίον
καὶ πλείστων Σεμιναρίων καὶ Σχολῶν τὰ διάφορα συστή-
ματα, ἐρχόμενα εἰς ἄμυσον ἀντίφασιν πρὸς τὰς ἀπρη-
χαιωμένας ἐν Ρωσίᾳ παραδόσεις καὶ προλήψεις περὶ παι-
δαγωγικῆς. Ἐχων δ' ὑπ' ὄψει, ὅτι εἰς τὸ πρόβλημα τῆς
τῶν παιδῶν ἀγωγῆς ἀνάγεται ὀλόκληρον τὸ κοινωνικὸν
ζήτημα, ἄμυ τῇ ἐπανόδῳ του εἰς Γιασνάταν Πολιάναν
ἵστυσε τὸ Πρότυπον αὐτοῦ Σχολείου, ἐν ᾧ τεσσαράκοντα
παῖδες ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἐδιδάσκοντο καὶ ἐμορ-
φόντο συμφώνως πρὸς τὰς παιδαγωγικὰς ἀντιλήψεις τοῦ
ἐνθουσιώσαντος ἀνδρός. Ἀληθὲς εἶναι, ὅτι τινὲς τῶν καινο-
τομιῶν του ἦσαν ἐν μέρει ἀνεφάρμοστοι, καθόσον προῦ-
πέθητον μεγάλην προπαρασκευὴν τῆς παρὰ τῇ οἰκογε-
νεῖᾳ ἀγωγῆς, ὅπερ, ὡς γνωστόν, ἐλλεῖπει παρὰ Ρώσους,

ὅπως ἀτυχῶς καὶ παρ' ἡμῖν. Ἄλλ' αἱ πλείσται ἐπέφερον
λαμπρὰ ἀποτελέσματα καὶ ἀποτελοῦσιν ἀνεκτίμητον θη-
σαυρὸν διὰ πάντα παιδαγωγοῦντα.

Εἰς τὸ Σχολεῖον τοῦ Τολστόη, τὸ ὅποσον εἶχεν ὡς
βάσιν τὴν πλήρη τῶν μαθητῶν ἐλευθερίαν, δὲν ὑπῆρχον
ἀρχαίρι. Τὸ πρόγραμμα περιελάμβανεν ἀνάγνωσιν, γρα-
φὴν, καλλιγραφίαν, γραμματικὴν, ἱερὰν καὶ πολιτικὴν
ἱστορίαν, ἰχνογραφίαν, μουσικὴν, μαθηματικά, συνδιαλέ-
ξεις ἐπὶ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, θρησκευτικὰ καὶ γυμνα-
στικὴν. Τὰ κοράσια δὲν ἦσαν ἀναμίξ μετὰ τῶν ἀρρένων.
Ἡ φοίτησις ἦτο δωρεάν. Οὐδεὶς δὲ τῶν μαθητῶν ἔφερε
μεθ' ἑαυτοῦ βιβλίον ἢ τετράδιον, καθόσον οἱ διδάσκαλοι
δὲν ἐδίδον εἰς αὐτοὺς ἐργασίαν κατ' οἶκον οὐδὲ τοὺς ὑπε-
χρέουν νὰ γνωρίζουν τὰ ἀπὸ τῆς προτεραίας διδασχθέντα.
Τὸ πνεῦμα τοῦ παιδὸς εἰργάζετο ἐλεύθερον. Ἐφ' ᾧ καὶ
χωρὶς νὰ βιάζωνται ὑπό τινας, πολὺ ἔνωρις ἔτρεχον οἱ
μαθηταὶ εἰς τὸ σχολεῖον.

Ὁ διδάσκαλος εἰσῆρχετο εἰς τὴν αἴθουσαν ἐν μέσῳ
θωρύκου καὶ κραυγῶν τῶν παιδῶν, διένειμε τὰ βιβλία, τὰ
δὲ παιδία βαθμηδὸν ἠσύχασον καὶ κατελάμβανον ὅπου-
δήποτε μίαν θέσιν, ἐπὶ τῶν θρανίων, ἐπὶ τῶν γραφείων,
χαμαί, ἐπὶ τῶν παραθύρων. Ἦρχιζε μετ' ὀλίγον ἢ ζέσις
τῆς ἐργασίας καὶ διὰ νὰ ἀποσπάσῃ τις τὸν παιδὸς ἀπὸ
τοῦ βιβλίου, θὰ ἐχρειάζετο τόσον κόπον, ὅσον πρὸ ὀλίγου
ἀπὸ τὴν πάλην.

Παρ' ὅλην τὴν ἐξουσίαν τοῦ διδασκάλου ὁ μαθητῆς
εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ μὴ φοιτᾷ εἰς τὸ σχολεῖον ἢ καὶ φοι-
τῶν νὰ μὴ παρακολουθῇ τὴν διδασκαλίαν καὶ ν' ἀνα-
χωρῇ κατὰ τὸ δοκοῦν. Ἄλλ' ὅσοι μᾶλλον οἱ παῖδες προ-
ώδευσον, τόσον ἡ ἀνάγκη τῆς τάξεως ἐπεβάλλετο. Ἀπη-
γορεύετο ἢ χρῆσις τῆς βίας. Οἱ δὲ διαπληκτικῶς ἀφί-
νοντο νὰ συμβιβάσθωσιν μόνοι των, ἀπλούστατα καὶ φυσικῶ-
κάτατα.

Ἐπρέσβευεν ὁ Τολστόη, ὅτι ἡ ἀνατροφὴ τοῦ παιδὸς ἔπρεπε ν' ἀφίεται εἰς τὴν οἰκογένειαν. Καὶ κατὰ τοῦτο παρωμοίαζε πρὸς τὸν Πιστάλτσι, ὁ ὁποῖος ἐπὶ τῆς οἰκογενείας πρὸ πάντων ὑπελόγιζε καὶ ἐν τῇ οἰκογενείᾳ πάλιν ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τῆς μητρός. Ἡ μήτηρ σπείρει τὴν ἀγάπην εἰς τὴν καρδίαν τοῦ βρέφους τῆς. Ἡ μήτηρ εἶναι καὶ ὁ ἐνδιάμεσος μεταξὺ παιδὸς καὶ Θεοῦ. Τὸ σχολεῖον τοῦ Τολστόη δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα ν' ἀμείβῃ ἢ νὰ τιμωρῇ, γινόμενον οὕτω ἀφορμὴ νὰ ἐξεγείρωνται τὰ πάθη. Καὶ ὁ διδάσκαλος ἦτο μᾶλλον ζῶν λεξικόν, ὑποχρεούμενος νὰ ἐρμηνεύῃ μόνον καὶ νὰ ἐξηγῇ.

Τὴν ἐσπέραν ὁ Τολστόη παρελάμβανε τοὺς μαθητὰς καὶ συνώδευε πολὺ μακρὰν τοῦ σχολείου, ὅπου ἐξ ἀφορμῆς τῶν διαφόρων ἀντικειμένων, τὰ ὁποῖα ὑπὸ τὴν σελήνην τῶν ψυχρῶν ἐκείνων χωρῶν ἐλάμβανον μακρικὴν ὄψιν, ἐδίδασκεν αὐτοὺς καὶ ἤκουε τὰς γνώμας τῶν, συλλέγων ἄφθονον ψυχολογικὸν ὕλικόν διὰ τὰ μετέπειτα ἔργα του.

Τὸ γράφειν ἐκθέσεις καὶ μάλιστα ἐπὶ θεμάτων, τὰ ὁποῖα μόνον ἐξέλεγον, ἦτο ἡ προσφιλέστατος τῶν μαθητῶν ἐνασχόλησις. Εἰς τὴν σύνθεσιν ἐλάμβανεν ἐνεργὸν μέρος καὶ αὐτὸς ὁ Τολστόη, βοηθῶν μόνον μέχρις ἐνδέσεως τῶν καταλλήλων φράσεων, τὰς ὁποῖας ὅμως οὐδόλως ἠνάγκαζε τοὺς μαθητὰς καὶ νὰ παραδέχωνται. Οὕτω πως μαθητὰς, οἷαινες δυσκόλως ἀνεγίνωσκον, ἐντὸς διετίας κατώρθωνον νὰ ἐκφράζωνται ἀπαισῶς.

Τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἱστορίας καὶ τῆς Γεωγραφίας ὁ Τολστόη ἐθεώρει ἀνωφελή. Δὲν ἐδλεπε δὲ τὴν ἀνάγκην νὰ διδάσκωνται τοὐλάχιστον πρὸ τῆς εἰς τὸ Πνευματικόν φοιτήσεως. Εἰς τὰς ἰδέας του ὁμοῦ ταύτας συνετέλεσεν ἡ ἀποτυχία, ἣν ἔσχον αἱ ἀρχαὶ του ὡς πρὸς τὴν διδασκαλίαν ἰδίως τῆς Ἱστορίας. Διότι, ἀνευ ἀρχῆς καὶ τέλους, ἐδίδασκεν ὀλόκληρα κεφάλαια, ἄσχετα πρὸς ἀλλήλα, ἅτινα οἱ μαθηταὶ δὲν ἠδύνατο νὰ συγκρατήσουν. Κατέφυγε τότε εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ρωσσίας καὶ κατώρθωσε νὰ συγκρατήσῃ τὴν περιέργειαν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ παιδός, ἐξεγείρων παρ' αὐτῆ καὶ τὸ αἶσθημα τῆς φιλοπατρίας. Ἐβρισκον ἐν τούτοις, ὅτι ἡ Παλαιὰ Διαθήκη διητηρεῖτο πολὺ ἐν τῇ μνήμῃ καὶ ἐφρόνει, ὅτι τὸ βιβλίον αὐτὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους θὰ μείνῃ πάντοτε ὡς τὸ ἀριστον βιβλίον τῆς παιδικῆς ἡλικίας τοῦ ἀνθρώπου. (*) Ἀντιθέτως δὲ παρετήρει, ὅτι ἡ Καινὴ Διαθήκη δυσκολώτερον διητηρεῖτο ἐν τῇ μνήμῃ

καὶ ὅτι ἀπῆτει συχνὰς ἐπαναλήψεις. Ἰκανῶς εὐτυχέστερος ὑπῆρξεν ὁ Τολστόη εἰς τὸ μάθημα τῆς Γεωγραφίας καὶ τοῦτο, διότι ἀπὸ γνωστὰ εἰς τὸν μαθητὴν πράγματα μετέβαινον εἰς τὰ ἄγνωστα.

Πᾶσα ἐξέτασις τῶν μεμαθημένων ἐγένετο διὰ τῶν ἐκθέσεων. Ὁ Τολστόη ἀπέκρουε τὸ νὰ ἐξετάζεται ὁ μαθητὴς μεμονωμένως, καθόσον ἐγνώριζε κάλλιστα, ὅτι ὁ παῖς ὑπέφερον ἱστάμενος ὄρθιος ἐνώπιόν του, ἐρυθριῶν καὶ καθιδρώς, ἠγανάκτει δ' εἰς τὸ θέαμα διδασκάλου βασιλεύοντος οὕτω τὸν μαθητὴν. Καλοὶ κατὰ τὰ ἄλλα μαθηταί, ὁσάκις ἠρωτῶντο ἐξεταζόμενοι, ἀνελύοντο εἰς δάκρυα καὶ ἐφαίνοντο ὅτι ὑπέφερον μαρτύριον.

Ἰδίως ἀντιλήψεις ἔχεν ὁ Τολστόη ὡς πρὸς τὰ τεχνικὰ μαθήματα. Ἔλεγε: «Τὸ δικαίωμα τοῦ λαοῦ εἰς τὴν τέχνην εἶναι νομιμώτερον ἢ τὸ τῆς ἐκπεφυσισμένης μειονότητος τῶν αὐτοκαλουμένων τάξεων». Καὶ παρὰ τὴν γνώμην πολλῶν παιδαγωγῶν, ὅτι ἡ ἐκμάθησις τῶν τεχνικῶν μαθημάτων ὑπὸ τῶν παίδων τῶν γεωργῶν εἶναι ἀνωφελής, φρονῶν ὅτι ἡ ἀνάγκη τῶν καλλιτεχνικῶν ἀπολαύσεων ἐκ φύσεως ἐνυπάρχει εἰς πάντα ἄνθρωπον πάσης φυλῆς καὶ τάξεως καὶ ὅτι ἡ ἀνάγκη αὕτη εἶναι ἐντονος καὶ πρέπει νὰ ἐκπληρῶται, ἐδίδαξε πολὺ ἐπιτυχῶς εἰς τοὺς μαθητὰς του τὴν Ἰχνογραφίαν. Ἐπὶ τοῦ πίνακος καὶ ὑπὸ τὰ βλέμματα τῶν μαθητῶν, ὁ Τολστόη ἐσχεδίαζε τὰ σχήματα διὰ κίμωνας, οἱ δὲ μαθηταὶ ἀντέγραφον. Ὅτε δὲ μετὰ τινὰ μαθήματα ἐλάμβανον γνώσιν τῆς συμμετρίας τῶν γραμμῶν καὶ τῶν γωνιῶν, ἤρριζεν ἢ ἐκ τοῦ φυσικοῦ ἀνιγραφή διαφόρων φύλλων, καρπῶν κλπ., καὶ διὰ τῆς γνώσεως τῆς ἰδίας αὐτῶν ἐργασίας καὶ προόδου οἱ παῖδες ἀπέκτων ἰδίαν πρὸς τὸ μάθημα τοῦτο κλίσιν.

Ὡς πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Μουσικῆς ὁ Τολστόη ἐφρόνει, ὅτι ἡ κεχωρισμένη σπουδὴ τοῦ ρυθμοῦ καὶ τῶν ἤχων εἶναι ἡ καταλληλοτάτη μέθοδος. Ὅτι οὐδὲν βλάπτει τόσον τὴν διδασκαλίαν τῆς μουσικῆς, ὅσον ἡ ἐπιδεικτικὴ ἐκτέλεσις μελῶν εἰς ἐξετάσεις, εἰς τὰς τελετάς, εἰς ἐκκλησίας. Ὅτι τέλος ἡ διδασκαλία τῆς μουσικῆς εἰς τὸν λαὸν μόνον σκοπὸν πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν ἐντύπωσιν εἰς αὐτὸν τῶν γνώσεων, ἀς ἡμεῖς τοὐλάχιστον κατέχομεν περὶ τῶν γενικῶν νόμων τῆς μουσικῆς καὶ ὅχι τὴν ἐπίπλοστον ἐκείνην φιλομουσίαν, ἣν ἡμεῖς ἔχομεν.

Τοιαῦται ἐν συντόμῳ αἱ παιδαγωγικαὶ ἀντιλήψεις τοῦ Τολστόη αἱ περιεχόμεναι, ὡς εἶπομεν, εἰς τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ «Τὸ Σχολεῖον τῆς Ρισανιάς Πολιάνας». Τὸ σχολεῖον τοῦ Τολστόη ἔσχεν ἀγριον πόλεμον ἐν ἀρχῇ καὶ κατηγορήθη ὡς σκοποῦν διὰ τῆς παρεχομένης πλήθους ἐλευθερίας νὰ παρασκευάσῃ τοὺς μαθητὰς διὰ μέλλουσαν ἀναρχικὴν ἐπαναστάσιν. Ἡ ἐξουσία ἐπίστευσε τότε τὰς κατηγορίας καὶ ἐνήργησεν ἐρευνᾶν ἐν τῇ σχολείῳ. Καὶ δὲν κατώρθωσε μὲν νὰ εὕρῃ τι τὸ ἐνοχοποιητικόν, ἀλλὰ διέκοψε τὴν κανονικὴν λειτουργίαν αὐτοῦ. Ὁ Τολστόη, ὅστις ἀπουσίαζε τότε χάριν τῆς ὑγείας του εἰς τὴν ἐρημὸν, ἐπανελθὼν, ἔδρυσεν ἐκ νέου τὸ σχολεῖον ἐν αὐτῇ τῇ ἐπαύλει του καὶ ἐφῆρμοσε τὴν μέθοδόν του

πλέον συμπληρωμένην. Ἀθροῖοι οἱ μαθηταὶ προσήρχοντο οὐ μόνον ἀπὸ τὴν Ρισανιάν Πολιάναν, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων μεμακρυσμένων χωρίων. Τότε συνέταξε καὶ ἀλφαβητάριον, ἐγχειρίδιον τῆς ρωσικῆς γλώσσης, συλλογὴν δημοτικῶν ἀσμάτων καὶ ἀπλῆν ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον ἀριθμητικῆν, φυσικῆν καὶ ἀστρονομίαν. Ἐπίσης ἐκάλεσε πλησίον του διδασκάλους τινάς, ἵνα παρακολουθήσουν τὴν μέθοδόν του. Ὅτε δὲ μετὰ ταῦτα διὰ τοῦ τύπου καὶ τῶν διαλέξεων διεκλήρυξε τὰς θεωρίας του, πολλοὶ τῶν ἐν Ρωσσίᾳ διδασκάλων ἤρχισαν νὰ ὑπεραμύνωνται φανερὰ πλέον τοῦ Τολστόη, οὐ τὸ σύγγραμμα ταχέως ἐγένε δημοτικώτατον.

Ὁ Emile Bergerat προλογιζόμενος εἰς τὴν γαλικὴν μετγλώτισιν τοῦ τολστοϊκοῦ παιδαγωγικοῦ συγγράμματος, ἔγραφε μεταξύ ἄλλων: «Βεβαίως τοῦτο εἶναι ἐν καλὸν βιβλίον, βιβλίον νεωτεριστικόν καί, μεθ' ὧν τὰ θέλητρα καὶ τὴν λεπτότητα τῆς φράσεως, ἀναρχικώτερον ἀπὸ ὅλας τὰς ἀντικεινωτικὰς φωνασικίας τῶν κατὰ τὸ καθεστὸς ἐργατῶν. Ἐὰν θελήσῃ ν' ἀκούσῃ ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον διδάσκει — καὶ τὸ ὅποιον πραγματοποιεῖ — καὶ ἐὰν συγκατατεθοῦν νὰ δοκιμάσῃ μερικὰς ἐκ τῶν ἀρχῶν του, ἡ ἐπερχομένη γενεὰ θὰ εἶναι ἰσχυροτέρα καὶ εὐδαιμονοτέρα τῶν προηγούμενων».

Κατὰ πόσον ἀρὰ γε ἠσχολήθησαν ἐπὶ τοῦ βιβλίου τούτου καὶ οἱ παρ' ἡμῶν ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὸ σπουδαιότατον ζήτημα τῆς ἀγωγῆς καὶ τῆς διδασκαλίας τῶν παίδων καὶ κατὰ πόσον ὠφελήθησαν ἐκ τῶν πολυτίμων αὐτοῦ διδαγμάτων; Ἀγνοῶ ν' ἀπαντήσω. Ἄλλ' εἶμαι βέβαιος ὅτι, ἐνῷ τὰ πλεῖστα τῶν πεπολιτισμένων κρατῶν, ριζικῶς καὶ οὐσιαστικῶς μετερρῦθμισαν τὴν λαϊκὴν αὐτῶν ἐκπαίδευσιν, ἡμεῖς ἐξακολουθοῦμεν νὰ εἴμεθα προσηλωμένοι εἰς τὴν πρόληψιν, τὴν ἀνεπιστημοσύνην, τὴν συνήθειαν, τὴν ἀδιαφορίαν, τὸ ψεῦδος. Πταίουν τὰ σχολεῖα; Πταίουν οἱ διδάσκαλοι; Πταίει ἡ Πολιτεία; Ἴσως πταίωμεν ὅλοι μαζί.

Ἔλεγε ὁ Ἀγγλος ὑπέρμαχος τῆς λαϊκῆς ἐκπαίδευσως Ἐρρίκος Βρούγαμ. «Θὰ ἔλθῃ καιρὸς κατὰ τὸν ὅποιον ὁ διδάσκαλος καὶ ὄχι τὸ πυροβόλον θὰ εἶναι ὁ διαιτητὴς τοῦ κόσμου». Ποῦ εἶναι ὁ μέλλων διδάσκαλος παρ' ἡμῶν; Ποῦ εἶναι ὁ διδάσκαλος ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι αὐτόματον, ἀλλὰ σκέπτεται, ψυχολογεῖ, ἀποτινάσσει τὰς πλάνας καὶ τὰς προλήψεις; Ὁ διδάσκαλος ὁ ὁποῖος δὲν καταπνίγει τὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ παιδὸς καὶ εἰς τὸν ὅποιον ὁ μικρὸς μαθητὴς βλέπει τὸν φίλον καὶ πνευματικὸν πατέρα καὶ ὄχι τὸν τύραννον, τὸν διώκτην ὄλων τῶν μικρῶν του εὐχαριστήσεων; «Ὀλόκληρος ἡ ἐκπαίδευσις, εἶπεν ὁ μέγας Πιστάλτσι, δὲν θὰ ἤρξεν ἐν δημόσιον, ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ κάμῃ τὸ παιδί νὰ χάσῃ τὸ θάρρος του καὶ τὴν εὐθυμίαν του».

Μετὰ συγκινήσεως στρέφω τὴν διάνοιάν τὴν στιγμὴν ταύτην πρὸς τοὺς παλαιούς διδασκάλους τοῦ Γένους ἡμῶν, οἱ ὁποῖοι συναισθανθέντες τὸν προορισμὸν αὐτῶν εἰς τοὺς χρόνους τῆς δουλείας, κατέστησαν οἱ κύριοι τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας ἰθύντορες καὶ κατώρθωσαν νὰ ἐξεγείρουν

βαθμηδὸν τὴν ἐλληνικὴν συνείδησιν πρὸς δημιουργίαν τῆς ἐθνικῆς παλιγγενεσίας.

Ποῦ εἶναι παρ' ἡμῶν τὰ σχολεῖα τὰ ὑγιεινά, τὰ εὐάερα, τὰ ὅπου περιλούει ἄφθονος ὁ ζωοδότης ἥλιος καὶ εἰς τὰ ὁποῖα οἱ νεαροὶ ὄργανισμοὶ δὲν φυλακίζονται, ἀλλὰ κινεῖται μετὰ τὴν χαρὰν τῆς ζωῆς; Διότι δὲν εἶναι σχολεῖα τὰ κτίρια ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ κρημνισθοῦν σήμερον. Εἶναι παρήγορον, ὅτι ἐσχάτως ἤρχισε νὰ κωφορῆται ἡ σκέψις περὶ ἰδρύσεως ὑπαίθριων σχολείων. Τὸ ὑπαίθριον σχολεῖον θὰ ἦτο τὸ τελειότερον σχολεῖον ἐν Ἑλλάδι, ὅπου ὁ ἥλιος εἶναι τόσον λαμπρὸς καὶ πλούσιος καὶ τόσον γαλανὸς ὁ οὐρανός. Ἀναριθμητὰ τοιαῦτα σχολεῖα λειτουργοῦν θαυμασίως εἰς τὰ βρεῖα κλίματα, ὅπου καὶ ἡ φύσις εἶναι ἐχθρική. Μέσα εἰς τὰ μυρωμένα δάση τῶν πεύκων ἢ πλησίον τῆς θαλάσσης, τὰ παιδιὰ μετὰ τὴν ἀσθενικὴν κρίσιν, τὰ παιδιὰ τὰ ὁποῖα παραμυθεῖ ἢ φυματίσας, ἀποκτοῦν χρῶμα, παχύνονται βαθμηδόν, ἐργάζονται, ἠθικοποιεῖται. Δις τῆς ἐβδομάδος λούονται ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν νοσοκόμων. Ἐκεῖ ποῦ διαβάζουσιν μετὰ ἀνεσιν, ἀκούουσιν καὶ ἕνα γλυκὸν κελᾶδισμα πουλιῶν, αἰσθάνονται βαθὺ τὸ ἄρωμα τῆς γῆς. Γίνονται εὐτυχῆ, περνοῦν τὴν ζωὴν ἀμέριμον, ἔχουν τὸ θάρρος καὶ τὴν χαρὰν τῆς ζωῆς.

Τὸ ζήτημα τῆς ἀγωγῆς τῶν παίδων, ὡς πάντα τὰ μεγάλα κοινωνικὰ ζητήματα, πάντοτε ἀπησχόλησε τοὺς σοφοὺς, τοὺς νομοθέτας, τοὺς ἀρχηγούς τῶν φυλῶν πάντων τῶν αἰώνων. Καὶ σήμερον ἔτι περτωδῆς ἐργασία τελεῖται καθ' ἅπαντα τὰ πεπολιτισμένα κράτη, συνεπικουροῦντος ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 20οῦ αἰῶνος καὶ νέου ἐπιστημονικοῦ κλάδου, τῆς Παιδολογίας, ἣν εἶναι τὸ σύνολον τῶν γνώσεων τῶν ἀναφερομένων εἰς τὸν παῖδα καὶ τὴν ἐξέλιξιν αὐτοῦ, ἐφαρμοζοῦσα διαφόρους μεθόδους τῆς πειραματικῆς φυσιολογίας καὶ τῆς ψυχολογίας. Εἰς τὴν προσπάθειαν αὐτὴν τὰ σκήπτρα κατέχει ἡ Γερμανία, ὅπου ἀπὸ τοῦ 1908 ὁ Διδακτικὸς Σύλλογος, πρεσβεῶν ὅτι «δὲν εἶναι πλέον μόνον τὸ πρόγραμμα τῆς διδασκαλίας ὅπως ὁ προέχων τῆς παιδαγωγικῆς σκοπός, ἀλλ' ἡ ψυχολογικὴ τοῦ παιδὸς ἀνάπτυξις», προσπαθεῖ νὰ συνενώσῃ πάντας τοὺς ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδευτικῆς μεταρρυθμίσεως ἀγωνιζομένους πρᾶγοντας. Ἄφ' ἑτέρου ἐν Βελγίῳ πολὺ ἐρευνᾶται ἡ διανοητικὴ ἀνάπτυξις τοῦ παιδὸς καὶ χωρίζονται εἰς ἐιδικὰς τάξεις οἱ διανοητικῶς ἢ σωματικῶς καθυστεροῦντες παῖδες, ἐνθα καὶ ἰδιαίτερος διδασκονται. Εἰς δὲ τὴν Γαλλίαν ζωηρὰ ὤθησις ἐδόθη εἰς τὴν Παιδολογίαν ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Ψυχολογικοῦ ἐργαστηρίου τῆς Σορβώνης A. Binet, συγγραφέως τῆς πραγματείας «Περὶ διανοητικῆς κοπώσεως» καὶ τῆς «Πειραματικῆς μελέτης τῆς διανοήσεως», ἡ ὁποῖα ὄντως ἀπέβη κλασική. Μετὰ τῆς αὐτῆς ζήσεως εἰργάσθησαν διαπρεπεῖς ἐπιστήμονες ἐν Σουηδίᾳ ὁ Axel Key, ἐν Νορβηγίᾳ ὁ Aall, ἐν Δανίᾳ οἱ Lehmann καὶ Hansen, ἐν Ἠνωμ. Πολιτείαις οἱ Stanley Hal, Crisman, Donald κλπ., ἐν Ἰαπωνίᾳ οἱ Motora καὶ Sakaki, μέλη τῆς ἀπὸ 25ετίας ἐργαζομένης ἐν Τοκίῳ «Παιδολογικῆς Ἑταιρείας» ἀριθ-

(*) ΣΗΜ. Ἀληθῶς, ἐνώπιον τῆς Ἀγ. Γραφῆς εὐλαβῶς ὑποκλίνονται πάντα σχεδὸν τὰ μεγάλα πνεύματα τῆς ἀνθρωπότητος. π. χ. ὁ Βύρων δὲν ἀπεχωρίζετο τῆς Βίβλου κατὰ τὸν χρόνον τῶν ταξιδιῶν του, εὐρίσκων ὅτι «ἐν τῇ ἱερῇ τούτῳ βιβλίῳ περικλείεται τὸ μυστήριον ὅλων τῶν μυστηρίων». Ὁ Χάινε, ὁ ἐπὶ σειράν ἐτῶν πολεμήσας τὸν Χριστιανισμόν, ἀνεγνώρισεν, ὅτι τὸν ψυχικὸν αὐτοῦ φωτισμὸν ὀφείλει καθ' ὅλοκληρίαν εἰς τὴν Γραφήν, εἰς τὸ «ἀρχαῖον τοῦτο ἀπλοῦν βιβλίον, ὅπερ φωτίζει καὶ θεομαίνει ἡμᾶς ὡς ὁ ἥλιος καὶ τρέφει ἡμᾶς ὡς ὁ ἄρτος». Ὁ Γκαίτε ἔλεγε, ὅτι «μέτρον τῆς ἰκανότητος καὶ τῆς δυναμείας λαοῦ τινος εἶναι ἡ σχέσις τοῦ λαοῦ τούτου πρὸς τὴν Βίβλον καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς αὐτήν». Ἐξ ὅλων τῶν βιβλίων τὸ μᾶλλον διαδεδομένον εἶναι ἡ Γραφή, ἣν μετεγλωττίσθη εἰς 230 διαφόρους γλώσσας καὶ διεδόθη δι' ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων ἀντιτύπων.

μούσης υπέρ τὰ χίλια μέλη. Ὑπὲρ τῆς παιδολογικῆς κινήσεως ἀφθόνως δαπανοῦν τὸν ἄνωγρον κράτη, ἀμιλλώμενα πῶς θὰ προστατεύσουν καλύτερον τὴν παιδικὴν ἡλικίαν.

* *

Τὸ σχολεῖον εἶναι τὸ φυτώριον τοῦ μέλλοντος καλοῦ καὶ ὕγιου πολίτου. Ἡ δρᾶσις τοῦ σχολείου, χωρὶς ποσῶς ν' ἀναιρέσῃ τὴν αὐτοδουλταν τῆς οἰκογενείας πρὸς μερικωτέρους σκοποὺς, θὰ θέσῃ τὰς βάσεις τῆς ἐγκυκλοπαιδικῆς καὶ τῆς ἠθικῆς μορφώσεως τῆς νεότητος, ἡ ὁποία ἐκ τοῦ σχολείου ἀποδιδόμενη εἰς τὴν κοινωνίαν, ἀσφαλῶ θ' ἀναζητήσῃ νέας ἐξουφύσεις, νέαν φῶς, νέους ψυχικοὺς ὀρίζοντας.

(Τέλος)

ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ.

Παροράματα προηγουμ. τεύχους: Σελίς 86, στήλη 1, σιγ. 8, ἀντὶ εἰς τὴν γῆν γράφε τὴν γῆν. Ὁμοίως σιγ. 20, ἀντὶ στρατ. βοήθειαν γράφε στρατ. θητείαν.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

(ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΑΙ ΜΕΣΗ 1910-1923)

Εἰς τὰ πρόθυρα τῆς εἰρήνης εὐρισκόμενοι, ἄς ρίψωμεν ἑταστικὸν βλέμμα καὶ εἰς τὸ μέλλον τοῦ ἔθνους, εἰς τοὺς τροφίμους τῶν μαθητικῶν μας τάξεων. Ἄς ἴδωμεν ποσοτικῶς ἅμα καὶ ποιοτικῶς τί ἐν αὐταῖς παρασκευάζεται, ἵνα κρίνωμεν ἂν τοῦτο εἶναι ἀρκετὸν διὰ τὸν μελλοντικὸν διεθνή μας ἀγῶνα. Ἐὰν ἀπωλέταμεν τύχῃ κακῆ τοὺς καρποὺς μακρονίκων πολέμων, ἄς ἴδωμεν πῶς ἐν εἰρήνῃ θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐπουλώσωμεν τὰς χαινούσας εἰστέτι πληγὰς μας. Ὁ ἀπολίτιστος ἠττώμενος ἀποθαρρύνεται, ὁ πεπολιτισμένος ἐκ τῶν ἀποτυχιῶν ἀρύεται πολύτιμα διδάγματα, ἅτινα σωφρονίζουσιν αὐτὸν διὰ τὸ μέλλον, ὥστε ν' ἀποφεύγῃ τὰ ὅμοια ἀποτελέσματα τὰ πηγγὴν ἔχοντα τὰς αὐτὰς ἀξιοθρηνήτους αἰτίας.

Ἡ Ἑλλάς θὰ ζήσῃ καὶ θὰ ἐπιβληθῇ χάρις εἰς τὴν ἀκαταμάχητον ζωτικότητά της, ἥς ἔπονται ὡς δείγματα οἱ ἀκόλουθοι εὐγλωττοὶ ἀριθμοί.

Α

Ἐν ἔτει 1910 ἡ Ἑλλάς ἠριθμοὶ 1563 δημοτικὰ σχολεῖα μετὰ 260.000 μαθητῶν καὶ μαθητριῶν, ἐν ἔτει δὲ 1917 τὰ μὲν σχολεῖα ἀνήρχοντο εἰς 6561, οἱ δὲ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριαι εἰς 206.760. Ἐὰν δὲ θεωρήσωμεν ὅτι ἔκτοτε ἰδρῶθησαν μόνον 3440 σχολεῖα, ὅτι δ' ἐδιπλασιάσθη τοὐλάχιστον μέχρι σήμερον λόγῳ καὶ τῆς αὐτῆς ἀναλογίας ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν προσφύγων συρροῆς καὶ τῆς ἐν τῷ μεταξὺ ἀνακαταλήψεως τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ τῆς προσθήκης τῆς δυτικῆς Θράκης, ὁ ἀριθμὸς τῶν νῦν φοιτῶντων εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα μαθητῶν καὶ μαθητριῶν δύναται ἄνευ τινὸς ὑπερβολῆς νὰ λογισθῇ ἀνερχόμενος εἰς 1.000.000 περίπου. Ἦτοι κατὰ τὸν ἄνω συγκριτικὸν συλλογισμόν, ἀναλογούσιν 100 μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι δι' ἕκαστον σχολεῖον.

Ἐὰν πάλιν θελήσωμεν ν' ἀποβλέψωμεν εἰς τὴν ἀναλογίαν τῶν μαθητῶν ἐν σχέσει πρὸς τὸν πληθυσμόν, εὐρίσκωμεν ὅτι τῷ μὲν 1910 εἶχομεν ἐπὶ πληθυσμοῦ 2.600.000 κατοίκων μαθητὰς καὶ μαθητρίδας 260.000, ἦτοι τὸ $\frac{1}{10}$ τοῦ πληθυσμοῦ, τῷ 1917 ἐπὶ κατοίκων 4.500.000, μαθητὰς ἀμφοτέρων τῶν φύλων 506.000 ἦτοι τὸ $\frac{1}{9}$ τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ, τῷ δὲ 1923 ἐπὶ κατοίκων 6.000.000 μαθητὰς ἀμφοτέρων τῶν φύλων 1.000.000, ἦτοι τὸ $\frac{1}{6}$ τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ.

Οἱ ἄνω ἀριθμοὶ ἀναφέρονται εἰς τοὺς ἐγγεγραμμένους μαθητὰς.

Β

Κατὰ τὴν ἐπίσημον στατιστικὴν τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, τῷ 1910 ὑπῆρχον ἐν Ἑλλάδι 282 ἑλληνικὰ σχολεῖα μετὰ 23.633 ἐγγεγραμμένων μαθητῶν, ἐν Ἀττικῇ δὲ καὶ Βοιωτίᾳ 28 ἑλληνικὰ σχολεῖα μετὰ 3.334 μαθητῶν.

Κατ' ἐπίσημα ἐπίσης δεδομένα τοῦ Δελτίου τοῦ αὐτοῦ Ὑπουργείου, τῷ 1920 ὑπῆρχον 35 ἑλληνικὰ σχολεῖα μετὰ 5.457 μαθητῶν ἐν μόνῃ τῇ Ἀττικῇ, ἐν δὲ τῇ ἑλῃ Ἑλλάδι 450 ἑλληνικὰ καὶ ἄστικὰ σχολεῖα.

Ἦτοι λαμβανομένης ὡς βάσεως τῆς διαφορᾶς ταύτης πρὸς ὑπολογισμόν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων, οὗτος δέον νὰ θεωρηθῇ ἀνερχόμενος τῷ 1920 εἰς 58.225 μαθητὰς καὶ μαθητρίδας.

Κατὰ τὰ ἄνωτέρω ἐπίσης δεδομένα ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Ἑλλάδι γυμνασίων τῷ 1910 ἀνήρχετο εἰς 40 μετὰ 5.607 μαθητῶν, εἰδικῶς δὲ οἱ τῶν ἐν Ἀττικῇ καὶ Βοιωτίᾳ ὑφισταμένων τότε 8 γυμνασίων 1.746 μαθηταί, τῷ 1919 αὐξανόμενοι εἰς 13 ἀνερχομέναι εἰς 3.033.

Κατὰ τὸν πίνακα κατατάξεως τῶν σχολείων τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, τῷ 1920 ἔχομεν περὶ τὰ 120 γυμνάσια, γυμνασιακὰ καὶ ἀνώτερα παρθεναγωγεῖα ὡς καὶ διδασκαλεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων.

Θεωρουμένου δ' ὅτι ἡ αὐξήσις τῶν μαθητῶν ἐγένετο ἀναλογικῆ μόνον ἐν σχέσει πρὸς τὰ σχολεῖα, δέον νὰ ἔχωμεν.

1910 ἑλλ. σχολεῖα	282	μαθηταὶ	23 623
1920 ἑλλ. σχολεῖα	450	μαθηταὶ	41.242
1910 γυμνάσια	40	μαθηταὶ	5.607
1920 γυμνάσια	120	μαθηταὶ	16.821

Ἄλλὰ κατὰ τὴν συγκεκριμένην διαφορὰν τῆς βάσεως, ὅταν ταύτην ἀποτελοῦσι τὰ δεδομένα τῆς ἐπαρχίας Ἀττικῆς, οἱ ἀριθμοὶ τῶν μαθητεούντων ἐν τοῖς ἑλληνικαῖς σχολείοις μεταβάλλονται ἄρδην.

Δύο μόνον ἐκπαιδευτικῶν περιφερειῶν οἱ μαθηταὶ τῷ 1920 ὑπερβαίνουν τὸ ἥμισυ τοῦ ἀριθμοῦ τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος τοῦ 1910.

Κατὰ ταῦτα εἰς τὰς δώδεκα ἑκπαιδευτικὰς περιφερείας δέον τῷ 1920 οἱ μαθηταὶ τῶν ἑλληνικῶν καὶ ἄστικῶν σχολείων νὰ ὑπολογισθῶσιν εἰς 75.000.

Λαμβανομένης προσέτι ὑπ' ὄψιν τῆς ἀπὸ τοῦ 1920 μέχρι σήμερον ἰδρύσεως γυμνασίων μὲν ὑπὲρ τὰ δέκα,

ἑλληνικῶν δὲ καὶ ἄστικῶν σχολείων ὑπὲρ τὰ πενήντα, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῇ μέσῃ ἐκπαιδευτοῦ φοιτῶντων μαθητῶν δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ κατώτερος τῶν 100.000, ἦτοι, 20.000 μὲν ἐν τῷ ἄνωτέρῳ κύκλῳ, 80.000 δὲ ἐν τῷ κατωτέρῳ κύκλῳ.

Κατὰ ταῦτα ἐπὶ δεδομένου πληθυσμοῦ 5.000.000 εἰς ἕσους περίπου ἀνήρχοντο οἱ κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος τῷ 1920, πρὶν ἐκτεθῆ εἰς τὰ εὐρύτερα ἢ περιορισθῆ εἰς τὰ σημερινὰ σύνορα.

Ἦδη, προστεθέντος καὶ 1.000.000 προσφύγων, ἡ ἀναλογία τῶν εἰς τὴν μέσῃ ἐκπαιδευτοῦ φοιτῶντων θ' αὐξήσῃ τοὺς μαθητὰς εἰς 110.000, ὧν οἱ μὲν 18.500 ἐν τῷ ἄνωτέρῳ κύκλῳ οἱ δὲ 91.500 ἐν τῷ κατωτέρῳ κύκλῳ.

Ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἐν πικρῶν πρὸς τὸν τοῦ 1910 εἶναι $\frac{110.000}{30.000}$ ἐπὶ διπλασίου ἀκριβῶς πληθυσμοῦ, ἦτοι τετραπλάσιος περίπου.

Γ

Διδασκάλους δ' εἶχομεν τῷ 1910 ἐν μὲν τῇ δημοτικῇ ἐκπαιδευτοῦ 2.246 καὶ διδασκαλίσας 990, ἦτοι σύνολον 3.236, ἐν δὲ τῇ μέσῃ διδασκάλους ἅμα καὶ καθηγητὰς 1.313.

Σήμερον, ὅποτε ὁ ἀριθμὸς τῶν δημοτικῶν σχολείων ἑξαπλασιάσθη, δέον νὰ ἔχωμεν διδασκάλους καὶ διδασκαλίσας 19.500, ἑλληνοδιδασκάλους δὲ καὶ καθηγητὰς, διὰ τὰ τετραπλασιασθέντα ἑλληνικὰ καὶ λοιπὰ σχολεῖα τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, 5.000 τοὐλάχιστον.

Ἦδη γεννᾶται τὸ ἐρώτημα ἂν ἔχωμεν τοσαῦτα διδασκαλικά στελέχη καὶ τοιαῦτα ποιοτικῶς διὰ τὴν κανονικὴν τῶν σχολείων λειτουργίαν καὶ διὰ τὴν ποθητὴν ἀπόδοσιν τῶν προσδοκωμένων κερπῶν.

Δυστυχῶς ἡ μὲν ἀπόδοσις τῶν διδασκαλείων τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως δὲν φέινεται ἀνταποκρινόμενη ἀρκούντως εἰς τὴν ποσοτικὴν ἀνάγκην, ἡ δὲ τῶν πανεπιστημιακῶν σχολῶν οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον δύναται νὰ διακαύσῃ καὶ τὰς μετριωτέρας προσδοκίας.

Ἐντεθεν γεννᾶται ἡ σκέψις, ὁ φόβος, ὁ τρόμος μήπως τὸ ἐγγὺς ἢ τὸ ἀπώτερον μέλλον εὕρῃ τὸ ἔθνος διδασκτικῶς ἀπαράσκευον διὰ τὴν μεγάλην του εἰρηνικὴν σταδιοδρομίαν.

Περὶ τούτου ἴσως ἐπανέλθωμεν εἰς προσεχῆς φύλλον τοῦ «Παντογνώστου».

Ι. Δ. ΦΩΚΙΤΗΣ

Δωρ. φιλ. καθηγητῆς Διδ. Μέσης Ἐκπαιδεύσεως.

ΠΑΡΑΚΑΛΗΣΙΣ

Παρακαλοῦνται θερμῶς οἱ κ. κ. συνδρομηταί, ὅπως εὐαρεστούμενοι ἐμβάσωσιν, εἰ δυνατόν τάχιστα, τὴν συνδρομὴν των, καθ' ὅσον τὰ ἔξοδά μας εἶνε τρομακτικὰ καὶ πρέπει διὰ τῶν συνδρομῶν νὰ κινήθωμεν εἰς τὸ μέλλον. Εὐχαριστοῦμεν.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΙΚΑ

Η ΑΠΕΙΛΗΘΕΙΣΑ
ΚΡΙΣΙΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἐγγράφομεν μεταξὺ τῶν ἄλλων μέτρων τὰ ὁποῖα ἐπεβάλλοντο νὰ ληφθῶσι σχετικῶς πρὸς τὴν ὑψωσιν τοῦ συναλλάγματος καὶ ὅτι δέον «Νὰ ἀπαγορευθῇ εἰς τὰς Τραπεζὰς νὰ ἐνδύσων τὰς καταθέσεις εἰς δραχμὰς τῶν ἰδιωτῶν εἴτε ἐν ὄψει αὐταῖς ἦσαν εἴτε ἐπὶ προθεσμίᾳ δι' ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος». Ἡ ὑπένδουσις τῶν καταθέσεων ἀντιπροσώπευσαν ἑλληνικὰ κεφάλαια εἰς ἐξωτερ. συνάλλαγμα δὲν σημαίνει ἄλλο τι, ἐγγράφομεν, ἢ μεταφορὰν αὐτῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Εἰς οὐδεμίαν τράπεζαν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Γαλλίᾳ ἐπιτρέπεται ἡ πρᾶξις αὕτη. Αἱ τράπεζαι χρησιμοποιοῦσι ἀπεριορίτως τὰς ἰδιωτικὰς καταθέσεις πρὸς τὸν σκοπὸν ἀγορᾶς ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος κατὰ τὸ πλεῖστον ἀποσκοποῦσι εἰς τὴν κερδοσκοπίαν εἰς βάρος τῶν ἀποταμιευμάτων τοῦ λαοῦ, εἰς δὲν προσφέρουσι πενιχρότατον τόκον ἀπολαμβάνουσι ἀφ' ἐνὸς μὲν σημαντικωτάτου τόκου δανείζουσαι τὸ ἀγορασθὲν διὰ ξένων χρημάτων συνάλλαγμα, ἀφ' ἑτέρου προβλέπουσαι ὑψωσιν, τὴν ὁποίαν μάλιστα ἐπιτενοῦσιν ἵνα πολλαπλασιάσωσι τὰ ἐκ τῆς διαφορᾶς πτώσεως καὶ πωλήσεως κέρδη, προβαίνουσιν εἰς μεγάλας ἀγορὰς συναλλάγματος χωρὶς νὰ ἀπαιτοῦν τοῦτο αἱ συναλλαγαὶ μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ τῶν πελατῶν των. Ἄλλ' ἐὰν ἔπραττον τοῦτο ἵνα δημιουργήσων στὸν συναλλάγματος χρησιμοποίησιν τοῦτο ἐν καιρῷ πρὸς ἰσορροπίαν τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζήτησεως ἢ νὰ χαλιναγωγῆσων τὴν ὀργιάζουσαν κερδοσκοπίαν θὰ ἐδικαιολογοῖτο ἢ τοιαύτη δημιουργία παρακαταθήκης. Ἀντιθέτως ὅμως ὡς ἀπεδείχθη ἐκ τῶν ὑστέρων καὶ ὡς προεβλέπομεν τότε, αἱ τράπεζαι αὐταί, δὲν γράφομεν δι' ἑλας, ἵνα διατηρήσωσι ὑψηλὰ τὸ συνάλλαγμα των καὶ πραγματοποιήσωσι μεγάλα κέρδη χάρις εἰς τὴν εὐχέρειαν τῆς χρησιμοποίησεως τῶν μετρητῶν τοῦ λαοῦ δὲν ἄφιναν οὐδὲ στιγμήν νὰ ἀναπνεύσῃ ἢ πτωχὴ μας δραχμὴ, ἀλλ' εἰς τὴν ἐλαχίστην τάσιν πρὸς βελτίωσιν τῆς ἐσπευδον διὰ τῶν ἀθρόων ἀγορῶν τῶν ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος, πρᾶγμα τὸ ὅποιον εἶνε φυσικὸν νὰ σπεύσωσι νὰ μιμηθῶσιν καὶ οἱ ἰδιῶται, νὰ αὐξήσωσι τὴν ἀσφύξίαν ἀπὸ τὴν ὁποίαν προσεπάθει νὰ ἐξέλθῃ τὸ νομισμὰ μας. Ὁ τραπεζιτικὸς κανὼν καθ' ὃν αἱ πράξεις συναλλάγματος τῶν τραπεζῶν δέον νὰ περιορίζωνται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἀγορὰν συναλλάγματος καὶ αὐθημερὰν πώλησιν αὐτοῦ, οὕτως ὥστε καθ' ἐσπεύον ἢ position νὰ μὴ μεταβάλλεται. ἠγνοήθη ἀπολύτως. Διευθυνταὶ τραπεζῶν, οἵτινες εἰς τὸν ἑλληνικὸν τραπεζικὸν καὶ οικονομολογικὸν κύκλον θεωροῦνται περιωπῆς ἐλησμώνησαν τὴν στοιχειώδη ταύτην ἀρχὴν καὶ ὅχι μόνον φανταζόμενοι, ἀλλὰ καὶ ὑποστηρίζοντες δι' ἡλίκα θὰ

υπερβή τὰς χιλιάς δραχμάς, ἠγόραζον ἀενάως συναλλάγμα καὶ οὕτως εὐρέθησαν κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ παρελθόντος Ἀπριλίου μὲ τεράστια ποσὰ συναλλάγματος ἀγορασμένον μὲ τιμὰς ἀπὸ 300-450 δραχ. κατὰ στερλίαν. Καὶ ἐγράφον τότε «οὐδ' εἶνε ἐλάχιστος ὁ κίνδυνος ὃν διατρέχουσι αἱ καταθέσεις τῶν ἰδιωτῶν εἰς τὴν ἀχαλίνωτον κερδοσκοπίαν τῶν τραπεζῶν, ἀφοῦ αὐταὶ ἀγοράζουσαι συναλλάγμα εἰς τιμὰς παραλόγως ὑψωμένας ἀπειλοῦνται εἰς τὴν περίπτωσηί ἀποτόμου πτώσεως αὐτοῦ νὰ ὑποστῶσι τεραστίαν ζημίαν, ὑποχρεούμεναι νὰ τὸ ἐκπονήσωσιν εἰς χαμηλὰς τιμὰς.

Ἦτο ἐπομένως, κατὰ τὴν γνώμην μας, ἀπολύτως δικαιολογημένος ὁ πανικός τοῦ λαοῦ, σπεύσαντος νὰ ἀποσύρῃ τὰς εἰς δραχμάς καταθέσεις του, ἀφοῦ αἱ τράπεζαι ἵνα ἀποδώσωσιν εἰς αὐτὸν τὰς οἰκονομίας του θὰ ἔπρεπε νὰ πωλήσωσι τὸ συναλλαγματῶν μὲ ζημίαν 50-60 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἐπομένως νὰ εἰσπράξωσι πολὺ ὀλιγωτέρας δραχμάς τῶν ὄσων ὄφειλον. Εὐτυχῶς δὲ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ὡς ἀπὸ μηχανῆς Θεοῦ ἐπενέβη χορηγήσασα εἰς τὰς πολιορκηθείσας τραπεζὰς ὡς δάνειον, μεγάλα ποσὰ εἰς δραχμάς καὶ οὕτως ἀπεφεύχθησαν κλονισμοὶ καὶ ἴσως πτωχεύσεις.

ΕΜΜ. Μ. ΧΑΝΔΡΑΚΗΣ

ΕΤΑΙΡΙΑ ΚΤΗΜΑΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Λ. Α. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ & ΣΙΑ

Γ'. Σεπτεμβρίου καὶ Σατωβριάνου 12,
(Ὁμόνοια).

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ

Μὲ ἄμεσον παράδοσιν ἐντὸς τῶν
Ἀθηνῶν, εἰς τὰ Προάστεια
καὶ τὰς Ἐπαρχίας:

ΜΕΓΑΡΑ

Μονοκατοικίαι πολυτελεῖς μετὰ
κήπων. Πολυκατοικίαι. Μικραὶ
οἰκίαι. Οἰκόπεδα καὶ ἀγροτικὰ
κτῆματα.

ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ ΠΡΟΣ ΑΓΟΡΑΝ

Οἰκίαι παραδοτέαι καὶ μὴ.
Οἰκόπεδα καὶ κτῆματα
ἐν γένει.

ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ

Ἐνυπόθηκα Δάνεια.

ΕΝΕΡΓΟΥΝΤΑΙ

Ἀσφάλεια Πυρός, Ζωῆς
καὶ Θαλάσσης.

ΠΑΛΙΑ ΚΑΙ ΝΕΑ

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ. — Πρὶν κλείσθαι ὀριστικῶς ἡ Εἰρήνη ὁλος ὁ τύπος, θενιζελικός καὶ ἀντιβενιζελικός, καθημερινῶς ἀσχολεῖται μὲ τὸ πότε καὶ κατὰ ποῖον τρόπον θὰ γίνουσι αἱ ἐκλογαί. Βεβαίως γενικῶς υἰοθετεῖται ὅτι μετὰ τὴν Εἰρήνην τὸ Πόλιτευμα πρέπει νὰ λάβῃ τὴν κανονικὴν του τροχίαν διὰ τῆς παραδόσεως τῆς Ἀρχῆς ὑπὸ τῆς Ἐπαναστάσεως 1922 εἰς Κοινοβουλευτικὴν Κυβέρνησιν. Οὐχ ἤττον ὅμως νομίζομεν ὅτι πολὺ πρόωρα ἤρχισεν ὁ προεκλογικός ἀγὼν ἐν τῇ ἡμερησίῳ τύπῳ, διότι πρὸ πάσης ἐνεργείας διὰ τὰς ἐκλογὰς ἡ Κυβέρνησις ἔχει ἱεράν ὑποχρέωσιν ἅμα τῇ ὑπογραφῇ τῆς συνθήκης περὶ Εἰρήνης νὰ προβῇ εἰς τὴν ἄμεσον ἀποστράτευσιν διὰ νὰ λάβουν μέρος εἰς τὰς ἐκλογὰς καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες ἰστάμενοι ἄγρυπνοι φρουροὶ εἰς τὰ σύνορα ἐπέσπευσαν τὴν εἰρήνευσιν τῆς Χώρας, ἔχοντες δὲ αὐτοὶ πρῶτοι τὸν λόγον νὰ ἐκλέξουν τὴν μέλλουσαν Κυβέρνησιν.

Ο κ. ΚΟΦΙΝΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ. — Ὡς ὀλέπουσιν οἱ ἀναγνώσταί μας δὲν διεφύσθημεν διὰ τὸ γραφὴν εἰς τὸ παρελθόν μας τεύχος περὶ τῶν σιοργικῶν διαθέσεων τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ἐναντι τῶν ὑπαλλήλων τοῦ Κράτους. Ὁ κ. Κοφίνας ὁμιλῆσας πάλιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐλαττώσεως τοῦ μισθολογίου τῶν ὑπαλλήλων διεβεβαίωσεν ὅτι αὐτὸ θ' ἀποτελέσῃ ἀπωτέραν σκέψιν τῆς Κυβερνήσεως, διαφεύσας κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὰς διαφόρους κακοβούλους φήμας τῶν τριῶν.

Εἰς ἐπίρρωσιν τῶν ὄσων γράφομεν περὶ τῶν ἀγαθῶν διαθέσεων τοῦ κ. Κοφίνα, δὲν ἔχομεν ἢ νὰ ἐμφανίσωμεν τὸ πραγματικὸν γεγονός ὅτι ἐν τῇ Ὑπουργείῳ του διέταξε τὴν ταχίστην συμπλήρωσιν τῶν κενῶν διὰ προαγωγῶν, καὶ τοῦτο διὰ νὰ ἐνισχυθῶσι σημαντικῶς οἱ πλείστοι τῶν οἰκονομικῶν ὑπαλλήλων, διότι πολλὰ προβλέπονται προαγωγαί. Ἄς εὐχηθῶμεν, ἵνα τὸ παράδειγμα τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ἀκολουθήσωσι καὶ οἱ συνάδελφοί του, πρὸς ἐνίσχυσιν μιᾶς τάξεως ἐργασθείσης καὶ ἐργαζομένης τιμῶς καὶ μετὰ ζήλου ἐπ' ἀγαθῶν τῶν συμφερόντων τοῦ Κράτους καὶ τοῦ πολίτου.

Η ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΟΡΙΟΥ. — Πληροφορούμεθα ὅτι ἡ Τράπεζα Ἐμπορίου ὑπὸ νέαν ὁμάδα κεφαλαιούχων καὶ σοβαρωτέρας δάσεις θὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς ἐργασίας της. Ὁ δημοουργηθεὶς πανικός ἐξ αἰτίας τοῦ τέως διευθύνοντος συμβούλου κ. Πάντου δὲν ἦτο δικαιολογημένος, διότι ἡ ζημία τῆς Τραπεζῆς ἀπερρόφησε μόνον μέρος τοῦ κεφαλαίου καὶ δὲν ἐξετάθη καὶ ἐπὶ τῶν καταθέσεων, αἵτινες ἀπεδόθησαν εἰς τοὺς καταθέτας λίαν προθύμως καὶ μέχρι τελευταίου λεπτοῦ. Ὁ κ. Πάντος διὰ τὴν κακὴν διαχείρισιν τῶν συμφερόντων τῆς Τραπεζῆς ἀπελύθη παραχρῆμα ὑπὸ τοῦ συμβούλου ταύτης, ἡ δὲ Τράπεζα τὸν ἐμήνυσεν εἰς τὴν εἰσαγγελικὴν ἀρχήν, ἥτις ἐπέληφθη τοῦ ἔργου της διὰ τὸν καθορισμὸν τῶν εὐθυνῶν.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΘΥΓΑΤΕΡΕΣ ΤΗΣ ΒΥΑΣ τοῦ κ. Τάκη Χαιροπούλου ἐξεδόθη εἰς Δευτέραν καλλιτεχνικὴν ἐκδόσιν ὑπὸ τῆς Πανελληνίου Εἰκονογραφημένης βιβλιοθήκης — Γραφεῖα ὁδὸς Σοφιέρου 4 — καὶ πωλεῖται εἰς ἅπαντα τὰ βιβλιοπωλεῖα ἀντὶ δραχ. 6.

PEDRO CAZAS τοῦ κ. Φ. Κόντογλου ἐξεδόθη εἰς κομψὸν τόμον ὑπὸ τοῦ Ἐκδοτικοῦ Οἴκου Χρ. Γανιάρη καὶ Σιας, ὁδὸς Σοφοκλέους 3, καὶ πωλεῖται εἰς ἅπαντα τὰ βιβλιοπωλεῖα.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΘΑΡΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ τοῦ κ. Ἀθανασίου Σμαρούνη, Τμηματάρχου τῆς Διευθύνσεως τῶν Ἀμέσων Φόρων τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν ἐξεδόθη, καθὼς προσηγγείλαμεν, καὶ πωλεῖται εἰς ἅπαντα τὰ βιβλιοπωλεῖα ἀντὶ δραχμῶν 60. Διὰ τοὺς κ. κ. Οἰκονομικοὺς ὑπαλλήλους ἀντὶ δραχ. 50. Δι' ἔξοδα ἀποστολῆς δραχμαὶ 5. Τὸ περὶ οὗ πρόκειται σύγγραμμα συνιστῶμεν θερμῶς εἰς τοὺς κ. κ. δικηγόρους, συμβολαιογράφους, τραπεζίτας, ἐμπόρους κλπ. κλπ. εἶναι ἀταρτήτων βοήθημα εἰς πάντα γενικῶς φορολογούμενον.

Σημ. Πᾶσα ἀναγγελία εἰς τὴν παρούσαν στήλην γίνεται κατόπιν ἀποστολῆς τοῦ ἔργου. Διὰ νὰ κάμωμεν κριτικὴν, ὁ συγγραφεὺς πρέπει ν' ἀποστέλλῃ δύο σώματα.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ

«ΑΙ ΜΟΥΣΑΙ» τοῦ κ. Λεων. Χ. Ζώη, ἐκδίδεται κατὰ δεκαπενθήμερον ἐν Ζακύνθῳ μὲ ποικίλην καὶ ἐκλεκτὴν ὕλην. εἶναι τὸ ἀρχαιότερον περιοδικὸν τῆς Ἑπτανήσου, ἐκδιδόμενον ἐπὶ 31 ἔτη.

«ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ» τοῦ κ. Δ. Ι. Καλογεροπούλου, καλλιτεχνικὸν περιοδικὸν ἐκδιδόμενον κατὰ μῆνα ἐν Ἀθήναις μὲ ἐκλεκτὴν συνεργασίαν καὶ πλουσιωτάτην ὕλην. Γραφεῖα: Χαρ. Τρικοῦπη 22α.

ΤΕΧΝΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Ν. ΙΩΑΝΝΟΥ

Διπλωματοῦχον Πολιτικοῦ Μηχανικοῦ

ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ:

Σχέδια καὶ ἐπιβλέψεις οἰκοδομῶν.

Ἐκτιμήσεις κτημάτων. - Καταμετρήσεις.

Τεχνικὰ ἔργα κλπ.

Τὸ Γραφεῖον ἐργάζεται καὶ μὲ τὰς Ἐπαρχίας.

ΓΡΑΦΕΙΑ: Ἐντὸς τῶν Γραφείων «Παντογνώστου»

Ὁδὸς Ἰπποκράτους ἀριθ. 32.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Οὐδεμία ἀπόδειξις εἰσπράξεως ἔχει ἰσχὺν ἂν δὲν φέρῃ τὴν ὑπογραφήν τοῦ Ἰδρυτοῦ — Ἰδιοκτῆτου κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ν. ΙΩΑΝΝΟΥ πρὸς ὃν δέον νὰ ἀπευθύνωνται ἅπασαι αἱ ἐπιστολαὶ καὶ τὰ χρηματικὰ ἐμβάσματα.

Πρέπει ὅμως νὰ τονισθῇ ἰδιαίτερος ὅτι τὸ ζήτημα τοῦ κ. Πάντου εἶναι καθαρῶς ἐσωτερικῆς φύσεως ζήτημα τῆς Τραπεζῆς καὶ δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν ἐργασιῶν ταύτης, αἵτινες, ὡς ἀνωτέρω γράφομεν, θὰ ἐξακολουθήσωσιν ἀπροσκόπτως ἐπὶ ὑγιεστέρων βάσεων ἐπ' ἀγαθῶν τοῦ ἔμπορίου, ἔπερ εἶναι ὁ σοβαρώτερος κύκλος τῶν ἐργασιῶν της.

ΜΙΑ ΜΙΚΡΑ ΥΠΟΧΡΕΩΣΙΣ. — Ἐπανεληγμένως παρεκαλέσαμεν τοὺς ἀξ. κ. κ. συνδρομητὰς μας νὰ εὐαρεστηθῶσι νὰ ἐμβάσωσι τὰς συνδρομὰς των, διότι ἀνευ αὐτῶν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κινήθωμεν. Οὐχ ἤττον καίτοι σήμερον μετρώμεν τὸ 7ον φύλλον τοῦ Β'. ἔτους. δὲν κατηρθώθη εἰμὴ νὰ μᾶς ἐμβάσωσιν ἐλάχιστας συνδρομὰς.

Ὁμολογοῦμεν εἰλικρινῶς ὅτι ἡ θραδύτης τῶν κ. κ. συνδρομητῶν δὲν προέρχεται οὐδὲ πόρρωθεν ἐκ κακῆς προθέσεως, ἀλλὰ θὰ ἔπρεπε ὅμως νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψει των τὰς τεραστίαν δαπάναν, ἃς ὑφιστάμεθα καὶ τὴν καθ' ὅλα καλὴν ἐκδόσιν τὴν ὁποίαν παραδίδομεν μετ' εὐχαριστήσεως εἰς αὐτοὺς, καὶ νὰ δείξωσιν μικρὰν τινα ταχύτητα ἐκπληρῶντες τὴν ἐλάχιστην ὑποχρέωσιν των.

Ἐάνοι κ. κ. συνδρομηταὶ ἐμβάσωσιν ἡμῖν ἐγκαίρως τὴν συνδρομὴν των καὶ ἕκαστος ἐξ αὐτῶν ἐγγράψῃ ἕνα νέον συνδρομητὴν ὑποσχόμεθα νὰ πολλαπλασιάσωμεν τὴν ἐκδόσιν μας, χωρὶς κἂν νὰ τοὺς ἐπιβαρύνωμεν μὲ αὐξησιν τῆς συνδρομῆς.

Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι εἰς τὸ προσεχὲς τεύχος θὰ ἔχωμεν ν' ἀναγγείλωμεν εὐχάριστα ἀποτελέσματα τῆς ἀνωτέρω παρακλήσεώς μας.

ΘΕΑΤΡΙΚΑΙ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ. — Κάποιον ἀθηναϊκὸν φύλλον διαμαρτύρεται, διότι «τὰ ἀθηναϊκὰ θεάτρα τῆς ὀπερέτικας ἀμιλλῶνται ποῖον θὰ πρωτοανεβάσῃ τὴν τελευταίαν Γερμανικὴν ὀπερέτταν» καὶ διότι «ἐξ ἄλλου τὸ ἐν ἀπὸ τὰ δύο δραματικὰ θεάτρα τῶν Ἀθηνῶν ἀναβιδάζει τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο ἔργα τῆς Γερμανικῆς δραματούργιας», ἐν ᾧ ὑπάρχουν Γαλλικὰ ἔργα πλήρη χάριτος, δροσῆς κλπ. Καὶ προσθέτει, ὅτι «ἡμποροῦμεν νὰ ζήσωμεν καὶ μὲ ὀλιγωτέραν γερμανικὴν κουλτούρ».

Ἡ ἐφημερίς, τῆς ὁποίας τόσον σωθινιστικῶς ἐταράχθησαν τὰ νεῦρα, ἃς ἐνθυμηθῇ τρία τινα διὰ νὰ ἡσυχάσῃ. 1) Ὅτι ἡ Τέγγη δὲν ἔχει πατρίδα καὶ ὅτι τὸ καλὸν δέον ν' ἀναζητῆται ὅπουδήποτε καὶ ἂν εὐρίσκειται, ἀνεξαρτήτως πολιτικῶν συμπαθειῶν. 2) Ὅτι διὰ κάθε ἔργον τῆς νεωτέρας γαλλικῆς παραγωγῆς οἱ δυστυχεῖς θιασάρχαι μας πληρώνουν ὀλόκληρον περιουσίαν ὡς συγγραφικὰ δικαιώματα. Καὶ 3) ὅτι μὲ ἀρκετὰ ζετσίπωτα ἔργα μᾶς ἐτροφοδότησε μέχρι τοῦδε ἡ γαλλικὴ φιλολογικὴ παραγωγή, ὥστε δὲν εἶνε καὶ μεγάλη ζημία ἂν μᾶς διαφθερῇ ὀλίγον τὰ ἦθη καὶ τὴν αἰσθητικὴν καὶ ἡ γερμανικὴ κουλτούρ!!

“Ο ΠΑΝΤΟΓΝΩΣΤΗΣ,”

Πωλεῖται μόνον εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα κ. κ.
Γ. Βασιλείου, Βαφειάδη, Χρ. Γανιάρη, Μ. Ζημάνη
καὶ Χρ. Σαλιβέρου.

Ἐκάστον τεύχος ἀντὶ δραχ. 3.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ — ΤΕΧΝΟΚΡΙΤΙΚΑ

ΑΠΟ ΤΗΝ «ΠΑΛΙΑ ΑΘΗΝΑ»

Η ΚΑΜΙΝΑΔΑ

Στό φίλο Δ. Γρ. Καμπούρογλου.

Ποῖν πέσης Καμινάδα μουχλιασμένη
Ποῦ γέρνεις πρὸς τὴν ἄκρια τῆς σκεπῆς
"Ο, τι μὲ τὸν παλιὸ καιρὸ σὲ δένει
Κάμε στερεὴν φορὰ γιὰ νὰ μοῦ πῆς!

Τὴν "Ανοιξή, μὲ τὸν ξανθὸν Ἀπρίλη
θυμᾶμαι στήν ποδιά σου μιὰ φωλιά
καὶ μέσα δυὸ πουλιά, χεῖλι μὲ χεῖλι
ποῦ ἀλλάζανε τσιμπήματα, ... φιλιὰ!

Χειμῶνας! Στ' ἀνοιγμά σου πῶς φυσοῦσε!
καὶ κάτω στὴ γωνιά σου μαζωχτοί...
Καὶ μιὰ γιαγιά, μιλοῦσε, ὅλο μιλοῦσε
μὰ τότε, δὲν θυμᾶμαι πιά σὰν τί!

Τί ὄνειρατα; Καὶ πόσα ὑποσχεμένα;
Τί κλάματα; τί γέλια; τί λογάνια;
Ποῦ σβῦσαν ὅπως λυῶναν κ' ἀπὸ σένα
τ' ἀνάερα τοῦ καπνοῦ σου συννεφάνια.

Τὰ χέρια ποῦ πυρρόνονταν στὴ θράνα;
Τὰ μάτια ποῦ θωροῦσαν τὴν φωτιά;
Κάποιο καντήλι ἕνας Σταυρὸς μιὰ πλάκα
Δὲν ἀπομένει τίποτ' ἄλλο πιά.

Δίγος καπνὸς ποῦ τότε μὲ τὴ Δύση
βγαίνει ἀπ' τ' ἀνοιγματά σου ἰὰ γυριὰ
Φαίνεται σὰ νὰ πάη νὰ θυματίση
Τὸ ψυχολοῖ, ποῦ γύρο σου πετᾷ.

N. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ ΛΑΥΡΑΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΛΙΜΠΡΕΤΤΟ

ΤΗΣ "ΚΟΛΛΑΣΜΕΝΗΣ"

ΑΠΟ ΤΗΝ Α΄ ΠΡΑΞΗ
Τ Α Σ Ο Σ

Ἐδῶ τὴν εἶδα μιὰν ἀγῆ
κεῖχε στήν ὄψη τῆς ἀγῆς τὸ χρῶμα.
Σὰν νὰ τὴν ἔτρωε συλλογῆ,
μισάνοιγε νωθρά, πικρά, τὸ στόμα.

Τὰ μάτια τῆς τὰ ζοφερά,
μὲ τὴν ἀγρύπνια γύρω, ἀμυγδαλάτα,
τοῦ κερανοῦ τὴ συμφορὰ
φριχτὴ λαμποκοποῦσανε στὴ στράτα.

Ξάφνου γυροῦν καὶ μὲ κοιτοῦν.
Ἀνήσυχη τὸ νοῦ μου δέρνει ἡ ἔννοια.
Κἔνωσα τότε νὰ κρ' τοῦν
δυὸ χέρια τὴν ψυχὴ μου σιδερένια.

Τῆς μίλησα καὶ γέλασε. Μὰ ἀπ' τὴ γωνιά τοῦ δρόμου
παράξενα χλιμίντραε τᾶλόγό μου.

ΦΡΟΣΥΝΗ

Μιὰ μέσ' στὸ πλῆθος ἤμουνα στὴ χώρα.
Μισοῦσα ὅ, τι σερνότανε μπροστά μου
κέλεγα πῶς δὲν ἄξιζε νὰ ζεῖ μῆτε μιὰν ὥρα.

Ποτέ μου δὲν ἀγάπησα ἐκεῖ κάτου.
Σ' ὄλων τὰ στόματα κακὸ ἦταν τὸ νομά μου,
σύμβολο αἱμάτων καὶ θανάτου.
Μὰ κιόλων οἱ ματιές
ἐκστατικῆς
ἀπάνω μου, στὶς χάρες μου τὶς ξωτικῆς
καὶ φωτοβόλες,
κοιτοῦσαν
τὶς αἱμάτινες σταλαματιές
καὶ πίστευαν ρουμπίνια πὸς εἶν' ὄλες.
Καὶ μάγαιποῦσαν!

Μιὰ μέρα,
μᾶδεια τὴν καρδιά καὶ δίχως πόθο
γιὰ τὴ χώρα πειὰ νὰ νιώθω,
διάπλατα ἀνοίγω τὰ φτερά καὶ πέταξα ἐδῶ πέρα,
μὲ θέληση δική μου ἐξορισμένη.
Τάγερι σας πιὸ καθαρὸ μοῦ ἐφάνη.
Τὴν ἡσυχία στὴ μοναξιά μου ἂν βρῶ, μὲ φτάνει.
Ἄφισε, ὁ νοῦς μου ἀνήσυχος νὰ τὴν τροσιμένει.

ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Εἰς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ ἀποκτήσουν τὰς ὠραίας ποιη-
τικὰς συλλογὰς τοῦ ἐκλεκτοῦ τακτικοῦ συνεργάτου μας
κ. Στέλ. Σπεράντσα.

ΨΗΦΙΔΩΤΑ . . . . . ΔΡΧ. 5.
ΟΤΑΝ ΦΕΥΓΟΥΝ ΟΙ ΩΡΕΣ . . . . . ΔΡΧ. 10.
ἀποστέλλονται αὐταὶ παρὰ τῶν γραφείων τοῦ Παντογνώ-
στου· ἐλεύθεραι ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΜΕΛΕΤΑΙ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΙ

ΤΟ ΠΥΡΓΙ

Εὐχαρίστως ἀναδημοσιεύομεν ἐκ τῆς "Ἐστίας"
τῆς 9 λήγ. τὸ κατωτέρω σημεῖωμα, μετὰ συμπληρω-
ματικῶν πληροφοριῶν τοῦ κ. Δ. Γρ. Καμπούρογλου:

Ἐννέα Δράκους τοὺς θέλουσι οἱ θρύλοι. Βασιλόπουλα
τὰ Παραμύθια. Βυζαντινοὺς ἄρχοντας αἱ παράδοσεις. Φράγ-
κους πυργοδοσπότας τὰ χρονικά καὶ «ἐννέα ἀδέρφια» οἱ
χωρικοί, οἱ ὅποιοι, πλησίον εἰς τὴν ὠραιότατὴν αὐτὴν τῆς
Ἀττικῆς κοιλάδα, ἔκτισαν τὰς κατοικίας των—καλύδας
ἀρχικῶς—χρησιμοποίησαντες τοὺς λίθους τῶν τοιχωμά-
των τῶν ἐννέα πύργων καὶ τὰ χαλάσματα τῶν ἐννέα ἐκ-
κλησιῶν, ἀπὸ τὰς ὁποίας περιεσώθησαν μόνον δύο—ἡ Πα-
ναγία τῶν Πύργων, ἡ Μισσοπορίτισσα δηλ. καὶ ὁ Ἅγιος
Πέτρος—ὀψώνουσαι ἐκεῖ τοῦ ρυθμοῦ των τὴν χάριν καὶ
τῆς παλαιότητός των τὴν γοητεῖαν. Ἀπαράλλακτα ὅπως
ἀπὸ κάθε νεκροταφεῖον δὲν λείπει καὶ ἡ ἐκκλησία του.

Καὶ πράγματι, ἕνας ἀπέραντος τάφος εἶνε εἰς τὰ μάρμα-
ρα τῆς Ἀναχωρητοῦ, ἡ κοιλὰς αὐτῆ, ποῦ σκεπάζει βαθεῖα
μιὰν λησμονημένην καὶ ἄγνωστον Ἑλληνικὴν ζωὴν καὶ
μὲ τὸ μοιρολόγι τῆς ἀκόμα θαμμένην, ἐνθ' ἡ ἐπιφάνειά
τῆς πρασινίζει ἀπὸ τοῦ ξανθοῦ Διονύσου τὴν ἀκμάζουσαν
δλάστησιν.

Τῆς λησμονίας οἱ χρόνοι περνοῦν πολὺ γρήγορα.

Οἱ χωρικοί ὅμως οἱ ὅποιοι εὐρίσκοντο σκαρφαλω-
μένοι εἰς τὰ ὑψώματα τοῦ Κουδαρᾶ, φοβισμένοι ἀπὸ τοὺς
Κουρσάρους τῆς Κακῆς Θάλασσης, ἐξεθαρρῆθησαν σιγὰ
σιγὰ καὶ ἤρχισαν νὰ καλλιεργοῦν τὴν γειτονικὴν των ἐρη-
μωθεῖταν κοιλάδα καὶ νὰ πλέκουν καὶ καλύδας, διὰ νὰ μὴ
φάγουν ἄλλοι τοὺς καρποὺς τῶν κόπων των.

Καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐξωντάνευσαν τὰ Καλύ-
δια τοῦ Κουδαρᾶ καὶ ἀπέθανε τὸ Πυργί.

Ὁ φιλαθῆναιος Πάπας, ὁ ὅποιος μὲ μιὰν ἐπιστολὴν
τοῦ 1208 ἐκήρυξε τὴν λῆξιν τοῦ Βυζαντισμοῦ τῶν μερῶν
μας, ἀλλὰ δὲν ἔδραξε καλὰ τὸ γράψιμον τοῦ ἀνά τὴν
Ἀττικὴν Ἀρχιεπισκόπου του Βεράρδου, ἀρὰ γε τὴν ἔκτα-
σιν αὐτὴν εἰς τὰς γενναιοδώρους παραχωρήσεις του νὰ
καταστήσει ὡς Πύργον;

Καὶ ἄλλα σημεῖα τῆς Ἀττικῆς καθορίζονται μὲ τὸ
ὄνομα τοῦτο.

Τὸ χάραγμα τοῦ Θεοῦ ποῦ ἀπαθανατίζει μιὰν ἐπι-
δρομὴν Τουρκαλθωνῶν τοῦ 1770 ἀποτέλεσμα τῆς ὁποίας
ἦτο νὰ καταστραφῇ τὸ Πυργί καὶ νὰ καταφύγουν οἱ Πυ-
ριῶται εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀρὰ γε εἰς τὸ πρῶτον των
Θηβῶν νὰ ἀναφέρεται, ὅπως καὶ ὁ εὐτυχῆς πρῶτος παρ-
τηρητῆς δικαίως ὑπέθεσε καὶ ἡμεῖς ἐδέχθημεν; Ἡ μήπως
διὰ τὸ Ἀττικὸν Πυργί πρόκειται; Καὶ τὴν ὄψιμον γνό-
μην αὐτὴν ὑποστηρίζει ἡ σκέψις, ὅτι ἦτο φυσιώτερον εἰς
τοὺς Βοιωτοὺς Πυριῶτας νὰ καταφύγουν εἰς τὰς Θήβας
παρὰ εἰς τὰς Ἀθήνας.

Τὴν μέχρι πρό τινων ἀκόμη ἐτῶν ὑπαρξίν των Ἐννέα
Πύργων ἡμῶν μαρτυρεῖ καὶ ὁ πολῦτιμος εἰς σχετικὰς χρή-

σεις παλαιὸς τοπογράφος τῶν Ἀθηνῶν, σημεῖων τὰ
ἐξῆς:

«Ὁ δῆμος οὗτος ἦτο ὁ πλουσιώτερος τῶν μεσογείων
δήμων τῆς Ἀττικῆς καὶ διὰ τοῦτο εἶχε καὶ ὀχύρωσιν δυ-
νατὴν καὶ τεῖχος ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὄρους· διότι ἐννέα
πύργους εἶχε προμαχῶνας, οἵτινες μέχρι σήμερον (1862)
φαίνονται ἐρειπωμένοι καὶ τσαούτας ἐκκλησίας. Εἰς τὴν
κατὰ τῆς Ἀττικῆς ἐπιδρομὴν τῶν βαρβάρων ἐρημώθη ὁ
τόπος οὗτος, καὶ ὀλίγα ἔτη πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως οἱ κά-
τοικοι τοῦ Κουδαρᾶ ὀλίγοι παρ' ὀλίγους κατόκησαν τὸν
τόπον διὰ τὴν εὐφορίαν του καὶ τὰ ὕδατά του. Καὶ κα-
λεῖται σήμερον Καλύδια Κουδαρᾶ.»

Καὶ οἱ νεώτατοι ξένοι τοπογράφοι διαπιστώνουν τὰς
πληροφορίας ταύτας.

Ὁ ἀγαθὸς ὅμως Κυρ-Σωτήρης μᾶς δείχνει καὶ τὰς θέ-
σεις τῶν πύργων τοὺς ὁποίους ἔφθασε καὶ μᾶς διηγείται
καὶ τὰ οἰκογενειακὰ τῶν ἐννέα ἀδελφῶν:

— Εἶχανε ποῦ λιὲς διὸς καὶ μάλι' μὰ ὁ ἕνας δὲν ἐχώνευε
τὸν ἄλλον· κλεισμένοι καὶ ταμπουρωμένοι στὰ χτήματα
τοὺς εἶχαν ἀπ' ὅλα, ἔτσι ποῦ νὰ μὴ λαβαίνουσι ποτέσ ὁ ἕνας
τὴν ἀνάγκη τοῦ ἄλλουνοῦ. Μωρὲ οὔτε ἀλάτι δὲ γυρεύανε.
— Λέω πῶς ἡ γυναῖκες τοὺς θὰ μαλλῶσανε.

— Μπορεῖ κ' αὐτό. Μωρὲ οὔτε καλημέρα δὲν ἐλέγανε
ὁ ἕνας στὸν ἄλλον.

Καὶ ἡ μὲν Λαογραφία δύναται βεβαίως συμπληρω-
ματικῶς νὰ ἀσχοληθῆ εἰς τὸ νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν θκυμα-
τουργὸν δύναμιν τοῦ Πανελληνίου μαντζουνοῦ ποῦ γίνεται
«ἀπὸ τοῦ Δράκου τὸ αἷμα, τῆς Λάμιας τὸ νύχι καὶ τῶν
ἐννέα ἀδελφῶν τὸ αἷμα», ἡ ἀκαταπόνητος ἔρευνα ὅμως
ἔχει πολλὰ νὰ ζητήσῃ καὶ νὰ διδαχθῇ ἀπὸ τὴν μυστηρι-
ώδη αὐτὴν περιοχὴν.

Ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ τόξου τοῦ Ἁγίου Πέτρου εὐτυχῆς
παρατηρηταὶ ἀνέγνωσαν γραφῶδη ἐπιγραφήν, τὴν ἀπαθα-
νατίζουσαν παλαιότατον Ἐπίσκοπον Ἰγνάτιον. Οὗτος λαμ-
θανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς χασματώδους ἀλλὰ καὶ νηπια-
ζούσης ἀκόμη ἀναγραφῆς τῶν πρώτων Ἐπισκόπων Ἀθη-
νῶν δύναται νὰ θεωρηθῇ μᾶλλον ὡς Ἐπίσκοπος τοπικός,
ἀγνώστου προσδιοριστικοῦ τίτλου.

Ἡ κατὰ τὰ Μεσόγεια ὑπαρξὶς θέσεως Ἐπισκοπῆς εἶνε
σοβαρὰ πρὸς τοῦτο ἔνδειξις.

Ἐπίσης ἡ σημαντικὴ καὶ ἐκκλησιαστικῶς καὶ ἀνεξε-
ρεύνητος ἀκόμη Μυρρινοῦς, ἡ καὶ διὰ κειμένων κατόπιν
πιστομένη, προκαλεῖ τὴν ἐπισταμένην ἔρευναν καὶ ἀπο-
λύτως καὶ ἐν σχέσει πρὸς τε τὴν Ἐπισκοπὴν καὶ τὴν κοι-
λάδα ἡμῶν τὴν ὑπὸ τὴν πλευρὰν τῆς Αἱματορίτζας ἐκτει-
νομένην, τὴν ὁποίαν πρὸς τοὺς ἄλλοις κοσμεῖ καὶ περιφα-
νὲς παλαιότατον δραμικὸν μνημεῖον: τὸ καθολικὸν τῶν
Ταξιαρχῶν.

Σημεῖωμα διὰ τὸν Παντογνώστην

Εἰς τὰ ἀνωτέρω δύναμι νὰ προσθέσω καὶ τὰ ἐξῆς
κεφαλαίωδη. Πιστεύω δηλ. μέχρις ἀντιθέτου σοβαρῆς ἀπο-
δείξεως, ὅτι πρόκειται περὶ Ἐπισκοπῆς Μυρρινοῦτος μᾶλ-
λον, ὅτι, κατὰ τὴν ὑπὸ διαπρεποῦς ἱστορικοῦ ἐκφρασθεῖ-

σαν γνώμην περί τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ πρῶτον ἐν τῇ ὑπαίθρῳ χώρᾳ — τῇ Ἀττικῇ δηλ. καὶ κατοπιν εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν, δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ παραλλήλως καὶ ἡ ἐγκαθίδρυσις Ἐκκλησιαστικῶν Ἀρχῶν, Ἐπισκοπῶν π. χ. πρῶτον εἰς τὴν Ἀττικὴν, καὶ κατοπιν εἰς τὸ κέντρον τῆς εἰδωλοκρατικῆς ἀκμῆς, τὰς Ἀθήνας. Τέλος δέ, προκειμένου περὶ τῆς παρὰ ληστοπειρατῶν (φουστῶν) καταστροφῆς τοῦ Ἐνεαπυργίου, δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι οἱ αὐτοὶ κατέστρεψαν συγχρόνως τότε (τῷ 1770) καὶ τὴν πολυάριθμον Μονὴν τοῦ Πεντελικοῦ Ταῶ (Νταῶ), ἣν ἐδέχθημεν ὡς τὴν Μονὴν ἀρχικῶς τῶν Ὁμολογητῶν, συμφῶνως καὶ πρὸς τὸ προμνημονευθὲν ἀκιδιογράφημα τοῦ Θησείου.

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

ΣΚΗΝΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

ΓΥΡΩ ΑΠ' ΤΗΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Ἐπὶ τέλους ἔπειτα ἀπὸ τόσα χρόνια ποῦ ὁ μακαρίτης — θεὸς συχωρέσει του — ὁ Σίνας ἔχτιζε μὲ τὰ φιορίνια του τὸ ὄμορφο κλουβὶ τῆς ὁδοῦ Πανεπιστημίου γιὰ νὰ ἐγκαθιδρυθῇ μέσα του ἡ σοφία καὶ ἡ τέχνη, μόλις ἰώρα, καθὼς τοῦλάχιστο μαθαίνω, κρούκεται νὰ χρησιμοποιηθῇ κίπως σοβαρὰ τὸ πεντελήσιο αὐτὸ κτίριο καὶ ἄς δώσῃ ὁ παράγανθος νὰ χρησιμοποιηθῇ, γιατί εἶσι ποῦ στέκεται ἐκεῖ ἀχρησιμοποίητο καὶ ἀκατοίκητο, μοῦ προξενεῖ, μὰ τὴν ἀλήθεια, τὸν τρόμο, φαίνεται σὰν τὸ στοιχειωμένο πύργο τοῦ παραμυθιοῦ!

Ἐπειτα ἀπὸ τὸ μεγάλο θόρυβο τοῦ καθημερινοῦ τύπου, ποῦ τὸν ἀκολουθῆτε πιστὰ καὶ ὁ περιοδικό, καὶ καθὼς βλέπω σὺ «Παντογνώστη», μπόρῳ νὰ εἰπῶ πῶς ὁ τελευταῖος ἔχει συστηματοποίησι τὸ ζήτημα, ἐπεχείρησα καὶ ἐγὼ νὰ μάθω, ἔστω καὶ ἀπὸ περιέργεια, τί θὰ γίνῃ μ' αὐτὴ τὴν ἰδρυσι τῆς Ἀκαδημίας καὶ ἀποφάσισα νὰ πλησιάσω δειλὰ — δειλὰ καὶ μὲ μεγάλη προφύλαξι τοὺς μέλλοντας Ἀκαδημαϊκοὺς!

Μὲ συγχωρεῖτε ὁμως, ἀγαπητοί μου ἀναγνώσται, ποῦ εἶτε ἀπὸ ἀνικανότητα εἶτε ἀπὸ ἀδεξιότητα δὲν μπόρεσα καὶ ἐγὼ νὰ προσεγγίσω κανένα ἀπὸ τοὺς μέλλοντας ἀθανάτους καὶ νὰ σᾶς μεταδώσω διὰ τῶν σιγηλῶν τοῦ ἀγαπητοῦ μου «Παντογνώστου» τὴν σοφία τους!

Κατέφυγα λοιπὸν σὲ παρασκηνακῆς ἐνέργειες, καὶ δὲν τρέπομαι νὰ σᾶς τὸ εἰπῶ, γιατί ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἀποτυχία μου τῆς κατὰ μέτωπον μάχης, ἄρχισα τοὺς ἐλιγμούς.

* *

Καὶ ἔξομολογοῦμαι. Ἐνα πρωί, αὐτὲς τὶς μέρες, ἔλαβα τὴν ἄγρουσα γιὰ τὸ σπῆμι τοῦ ὑποψηφίου ἀκαδημαϊκοῦ κ. Δ. Γρ. Καμπούρογλου. Στὸ δρόμο συνάντησα κάποιον φίλον μου ποῦ ἀπὸ τὴν συνηθισμένη περιέργεια τοῦ ρωμοῦ, εἶναι καὶ αὐτὸς προετόμημα. . . . μας, μὲ ρώτησε

ποῦ πηγαῖνω. Τοῦ εἶπα ἐγὼ βέβαια τὸ σκοπό μου, ἀλλ' αὐτὸς μ' ἀνεχαιτίσει, λέγοντάς μου ὅτι πρὸ ὀλίγου συνάντησε τὸν Καμπούρογλου ἐπὶ κεφαλῆς μιᾶς ομάδος λογοτεχνῶν καὶ τηγνίανε τρεχάτοι στὰ Γραφεῖα τῆς Ἐπαναστάσεως, ποῦ τοὺς ἐκάλεσε ὁ Ἀρχηγὸς γιὰ νὰ τοῦ ποῦνε τίς ἀντιλήψεις τους. Ἐγὼ μὰ τὴν ἀλήθεια παραξενεύτηκα, γιατί ἔξρω πῶς τὸν Καμπούρογλου δὲν τὸν πολυμέλλει γιὰ τίς Ἀκαδημίας ποῦ θέλοντας καὶ μὴ ἐπιχειροῦν νὰ κάμουν οἱ νέοι! Ὡς τόσο ὁμως ἐκλονίστηκα μὲ τὴν πειστικότητα ποῦ μοῦμίλαγε ὁ φίλος μου καὶ γύρισα πίσω. Καὶ γιὰ νὰ κανονίσω τὸ σχέδιον τῆς κάθε μου ἐνεργείας σύρθηκα σιγά — σιγά καὶ σκεπτικὸς, πρὸς τὴν Ἀκρόπολι! Ὅπου ξάφρον μπρὸς στὰ Προπύλαια, σὰ μὰ γνωστὴ σιλουέτια ἔπαισε στὰ μάτια μου, καὶ τρέχοντας τὸν ἀνήφορο ἐπλησίασα καὶ γνώρισα τὸν Καμπούρογλου, ποῦ ἐκείνη τὴ στιγμή μὴ ὄμορφη κυρία τὸν πλησίαζε καὶ τοῦλεγε μ' ἕνα χαριτωμένο χαμόγελο:

— Ξέρετε, Κύριε Καμπούρογλου, ἀπὸ τὸ κρεββάτι μου βλέπω τὸν Παρθενῶνα.

Καὶ ὁ μοναδικὸς θαυμαστής καὶ ὁ τακτικὸς ἐπισκέπτης τοῦ ἔργου τῶν προγόνων μας συγκινητικώτατα ἀπάντησε:

— Τι κοίμα, Κυρία μου, ποῦ ἀπὸ τὸν Παρθενῶνα δὲν βλέπω τὸ . . . κρεββάτι σας!

Στὸ ἄκουσμα τῆς τολμηρᾶς ἀπαντήσεως τοῦ Καμπούρογλου ἔφρηγα δρομέως χωρὶς κὰν νὰ τὸν πλησιάσω, ἐπιβεβαιώσας μέσα μου τὴν πληροφορία ποῦ εἶχα μάθει πῶς ὁ κ. Καμπούρογλος «ἐγκατέλειπε ὀριστικῶς τὰς Παλαιὰς Ἀθήνας καὶ ἀσχολεῖται ἤδη μὲ τὰς . . . νέας!»

* *

Ἐπειτα ἀπὸ αὐτὸ τὸ πάθημά μου, γιατί βέβαια περὶ παθήματα: πρόκειται νομίζοντας πῶς οἱ μέλλοντες ἀθάνατοι δὲν θὰ καταδεχόντουσαν νὰ μιλᾶνε τόσο ἔσκεπα μὲ τίς κοιτῆς ἢ τοὺς κοινοὺς θνητοὺς ὑπέβαλα εὐπειθῶς καὶ βαθυσεβάστως τὴν παραίτησι μου ἀπὸ τὸ ἀπονενομημένον διάβημα νὰ τοὺς προσεγγίσω ὅλους καὶ εἶσι ἀσχολήθηκα σὴν ταχικὴ μου δουλίτσα! Ξένοιαστος ἐναβραδάκι πρὸ μηνὸς — Μεγάλῃ Πέμπτῃ γιὰ Μ. Παρασκευὴ ἦτανε — ἔπειτα ἀπὸ τὰ συνηθισμένα μου ψῶνια ποῦκαθα σὴν «κατ' εὐφημισμὸν καλουμένην» Ἀγορᾶν ἀνέβαινα τὴν ὁδὸν Σοφοκλέους, ὅταν ἀπὸ ἕνα δρόγειο, γαργαλιστικὸ τραγοῦδι «ἤχησε τὰ ὦτα μου»! Τὸ τραγοῦδι ἔλεγε μὲ τόνο ἐξαιρετικὰ παθιασμένο! «Σὰν ζῶ μὲς τῇ Ταβέρνᾳ μοῦ φεύγει τὸ μεράκι. . . .»

Ποῦς βέβηλος διελογίσθη, ἀπειτόλημσε εἰς τὰς χριστιανικὰς σιγμαῖς ἀγωνίας καὶ πόνου νὰ τραγοῦδάῃ τόσο προκλητικὰ τὸ κοινότατον καὶ «βλάμικο» ἄς πῶ αὐτὸ τραγοῦδι.

Ἡ ὁργὴ μου ἀπὸ τῶνα μέρος καὶ ἡ ἐπιθυμία μου ἀπ' ἄλλο νὰ σιγματίσω τὸν ἱεροσῦλον αὐτὸν μ' ἐτράβηξαν πρὸς τὰ σκαλοπάτι τῆς τρομερᾶς αὐτῆς κατακόμβης, ὅπου — ὡ τοῦ φρικτοῦ καὶ ἐλεινοῦ θεάματος — δὲν τολμῶ νὰ τὸ περιγράψω! ὅπως καὶ δὲν ἐτόλημσα

νὰ κατέλθω τὰ σμιλιτωμένα σκαλιὰ ἀπὸ λύγδα καὶ λάσπη τοῦ ὑπογείου! Κάποιος φίλος μου ἀπὸ τοὺς συμπαρκαθημένους σ' ἡ παρέα μόλις μὲ γνώρισε, μὲ ἔξωρη συναισθησι καὶ εὐγένεια ἐξέφυγε καὶ ἀνέβηκε γοργὰ τὰ σκαλοπάτια καὶ πλησιάζοντάς με πρὸς τὸν δρόμον μοῦπε μὲ τόνο διαλυτικὸν τῶν μοχθηρῶν σκέψεων μου: «Μὴ παραξενεύεσθε, φίλε μου, ὁ κ. Βουτυρᾶς δὲν μπορεῖ νὰ ζῆσῃ χωρὶς αὐτὸ τὸ τραγοῦδι. Ἐρευνήσατε ὅλες τίς φιλολογικῆς στήλες του καὶ θὰ ἰδῆτε νὰ τὸ τραγοῦδάῃ σ' ὅλους τοὺς τόνους. . . .!»

Ἐπειτα ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐξήγησι ἐζήτησα ἐλαβῶς συγγνώμη γιὰ τὴν ἀδιαφορία μου καὶ παρεκάλεσα τὸν φίλον μου νὰ μὴ κἀνῃ κουβέντα στὴν παρέα του. Καὶ χαιρετῶντας τον τὰ μάτια μου ἔπαισαν σὴν ἀπομακρυσμένη κάπως κατακόμβῃ, ποῦ σιτοὺς τοίχους τῆς διέκρινε τὴν γνωστὴ παλαιὰ διαφήμισι τῆς ἀθανασίας μὲ γράμματα ξεθωριασμένα ἀπὸ τὴν πολυκαιρία «ἀθάνατη ρετιτίνα» καὶ φεύγοντες γοργὰ — γοργὰ ἐγύρισα καὶ ἔοριξα πίσω μου ζηλόφθονον βλέμμα. . . .!

* *

«Μηδὲν δις ἐπὶ τῷ αὐτῷ» λέγει ἕνα ρωμαϊκὸ ἀξιωμα, μὰ ἐγὼ παρέβηκα χωρὶς νὰ τὸ θέλω κὰν αὐτὸν τὸν σοφὸν κανόνα! Ἄς ἐλλίσω πῶς στὸ «διάβα τῆς ζωῆς μου» καθὼς λένε οἱ ρωμαντικοὶ δὲν θὰ σκοπιᾶσω μπρὸς σὲ κανένα ἄλλον. . . μέλλοντα ἀθάνατον καὶ δὲν θὰ μὲ μέλλῃ τόσο γιατί θὰ σκοπιᾶσω, ὅσο γιατί οἱ ἀναγνώσται μου θὰ μοῦ ποῦν καὶ «τύφλα»! . . .

ΦΑΙΔΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Η ΓΡΑΦΙΚΗ ΕΝ ΕΠΤΑΝΗΣΩ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου).

21.— **Δοξαράς Νικόλαος**, υἱὸς τοῦ ἀνωτέρω, γεννηθεὶς, κατὰ Μουστοξύδην, ἐν Καλάμαις, διεκρίθη, ὡς καὶ οἱ γονεῖς του διὰ τὴν πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν Βενετικὴν Πολιτείαν, ἣ ὁποία καὶ ἀνέδειξε αὐτὸν, τῷ 1745, ταγματάρχην τοῦ μηχανικοῦ καὶ τῆς χωροφυλακῆς καὶ κατοπιν ἱππότην. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του, ὁ κόμης Σχολεμβούργος βλέπων τὴν πρὸς τὴν ζωγραφικὴν τέχνην κλίσιν τοῦ νέου συνέστησεν αὐτὸν εἰς ζωγράφου ἐν Βενετίᾳ, ὁπόθεν ἐπανήλθε τέλειος ζωγράφος. Ἀφικόμενος δὲ εἰς Ζακύνθον, ὡς ταγματάρχης, διὰ λόγους ὑπηρεσίας, ἐξήσκει εὐδοκίμως τὴν τέχνην του, ἔφ' ὅσον ἐπέτρεπε τοῦτο ἡ δημοσία ὑπηρεσία του, καὶ εἰργάσθη ἐν τῷ καλλιτεχνικῷ ναῷ τῆς Φανερωμένης γράψας τὰς τρεῖς μεγάλας τῆς οὐρανίας ζωγραφίας, περὶ ὧν ἄλλοτε διέλαβα. («Πινακοθήκη» ἔτος 5' τευχ. 67*).

* Ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἐν τῇ σημειώσει τοῦ ἐν τῇ «Πινακοθήκῃ» ἀρθροῦ μου «Καλλιτεχνικὸς ναὸς ἐν Ζακύνθῳ», πρόκειται περὶ τοῦ χρόνου γεννήσεως ὀχι τοῦ Νικολάου Δοξαρά, ἀλλὰ τοῦ υἱοῦ του Παναγιώτου, θανόντος ἐν Βενετίᾳ τῷ 1835.

Καὶ ἐν Λευκάδι ἔγραψε διὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἁγ. Μηνᾶ τὸν Ἁγιον Μηνᾶν ἐνώπιον τοῦ τυράννου, τὴν ἀποτομὴν τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ τοὺς Εὐαγγελιστάς, τῷ 1761.

Ὁ Νικόλαος Δ. ἀπέθανεν ἐν Ζακύνθῳ τῷ 1775, εἶχε δὲ ἐλευθερίαν τέχνης, ἦτο συνθέτης φαντασιώδους καὶ ἐγνώριζε καλῶς ἀνατομίαν καὶ προοπτικὴν. Ὁ κ. Π. Πιέσσας Νίκας ἀγιογράφος κατέχει τρία ἔγχρωμα σχέδια: τῆς οὐρανίας τῆς Φανερωμένης πρωτόγραφα τοῦ Δοξαρά καὶ ἕτερα 23 ὅμοια διαφόρων ἔργων τοῦ αὐτοῦ καλλιτέχνου.

22.— **Δρακόπουλος** ἱερεὺς **Ἰωάννης**, ἀπαντᾷ, τῷ 1580, μετερχόμενος τὴν ζωγραφικὴν (συμβ/γρ. Ἰ. Μακρῆς).

23.— **Ἐριφίος** ἢ **Ρίφιος Ἀντώνιος**, γεννηθεὶς ἐν Ζακύνθῳ τῷ 1809 ἐσπούδασε τὴν ζωγραφικὴν ὑπὸ τὸν Καντούνην καὶ κατοπιν μετέβη εἰς Μιλάνον. Ἔργα του σώζονται: τὸ Μαρτύριον τοῦ Ἁγίου Στεφάνου εἰς τὸν ἐν τῇ πόλει Ζακύνθῳ ὁμώνυμον ναόν. Τέσσαρες πίνακες παριστῶντες σκηνὰς ἐκ τοῦ βίου τοῦ Ἁγ. Ἀνδρέου εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγ. Ἀνδρέου τοῦ Ἀβούρη. Πέντε πίνακες παριστῶντες σκηνὰς ἐκ τοῦ βίου τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἁγ. Παρασκευῆς. Τὰ βημόθυρα καὶ ὁ ἔστανρομῆνος τοῦ ναοῦ τῶν Ἁγ. Τεσσαράκοντα. — Ὁ Ἁγιος Γεώργιος ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου τῶν Καλογραίων. — Ὁ Μυστικὸς Δεῖπνος (1817), ἡ Ἀποκαθήλωσις (1816), Καταπέτασμα, ἔφ' οὗ παρίσταται ὁ Χριστὸς προσευχόμενος καὶ κριτῶν ποιήριον, ἄνωθι δ' αὐτοῦ Ἁγγελος (1817) εἰς τὸν ναὸν τῆς Ὀδηγητρίας. — Λάβρον μὲ εἰκόνα τοῦ Ἁγ. Χαράλαμπος, κατασκευασθὲν τῷ 1822 ἐν τῷ ὁμώνυμῳ ναῷ. Καὶ ἐν Κεραλληνίᾳ, ὅπου συνήθως τὰς διατριβάς ἐποιεῖτο, σώζονται ἔργα του. Αἱ γραφαὶ τῆς Παναγίας τοῦ Δραπάνου, εἰς τὰς ὁποίας, κατὰ τὸν Μαυρογιάννην, ἐκτυλίσσειται ἡ ὄλη τέχνη τοῦ Ἐριφίου καὶ αἱ εἰκόνες τοῦ τέμπλου τοῦ ἐν Ληξουρίῳ ναοῦ Ἁγ. Γεωργίου τῶν Λιβαθηνάτων. Ἡ οἰκογένεια Ἐριφίου ἐκαλεῖτο καὶ Κουρκομελή, (βλ. Ἡ. Ταιτσέλη «Κεραλληνιακὰ Σύμμικτα» σελ. 902 καὶ Λ. Χ. Ζῶη «Ἱστορικὰ σημεῖωματα» φύλλ. Γ').

24.— **Ζωσιμᾶς**, τοῦ ἱερομονάχου τούτου τὸ ὄνομα, ὡς ἀγιογράφου, ἀπαντᾷ ἐν μικρᾷ εἰκόνι τοῦ Ἁγίου Γρύφωνος ἀνακειμένη εἰς τὸν ἐν τῇ κόμῃ Κούκισσῃ τῆς Ζακύνθου ναὸν τῆς Κοιμήσεως, ὡς ἐξῆς: **χηρ ζωσιμᾶ ἱερομονάχου ἐν ετι 1706.**

25.— **Θεοφίλας Πέτρος**, παρέδιδε μαθήματα ἀγιογραφίας ἐν Ζακ. τῷ 1601 συμβολ. Δ. Ρωμανὸς σ. 132).

— **Θωμαῖς** (βλ. **Βαρθάλης**).

— **Ἰατρᾶς** (βλ. **Γιατρᾶς**).

26.— **Καιροφύλας Πέτρος** καὶ **Γεώργιος** πτ. Θεωδορῆ, ἀπὸ τὸ κάστρο τῆς Κρήτης. Ἐν συμβολαίῳ (συμβ. Ἁν. Μαρτινέγκος σ. 213) φαίνεται, ὅτι οἱ ἀνωτέρω ἀδελφοὶ καὶ ὁ Ἀρμόδοφος Κόλας τοῦ Ἀνδρέου ἐκ Ζακύνθου ὑπόσχονται, τῇ 2 Αὐγ. 1589, «. . . . ἀπάνου στὴ τέχνη τῆς ἀγιογραφουμένης, ὅπερ ἤθελε ποιήσουν καὶ δουλέψουν εἰσὶ εἰκόνες, νὰ πέρνη ὁ δάσκαλος ὁ Πέτρος τὴν προτιμῆ μερικὸν μισθὸν ἀνέξοδα καὶ τὰ ἐναπολειφθέντα νὰ τὰ μοιράζουσι εἰς τρία . . . τοῦ Στυλιανοῦ, τοῦ μαθητῆ τοῦ δασκάλου, νὰ τοῦ εὐγάνουν ἐν τῷ μέσῳ τους ἕνα πεβερᾶτζο στὸ ὅσο τοὺς ἤθελε ὀδηγήσει ὁ Θεός. . . .»

27.—**Καιροφύλας Γιώαννης**, τὸν ἀγιογράφον τοῦτον εὗρισκω ἐν συμβολαίοις τῶν ἐτῶν 1589 καὶ 1594 (συμβ. Δ. Ρωμανός σελ. 81). Εἰς εἰκόνα, τὴν ὁποῖαν εἶδα, ἀναγινώσκειται ἡ ἐπιγραφή: **χειρ Γιωάννου Καιροφύλακος ἀχ.**

28.—**Καλέργης Κωνσταντῖνος**, υἱὸς τοῦ Ἀναστασίου ἀναγνώστου καὶ Ζαμπέλας Κρεζία καὶ ἐγγονὸς τοῦ Φραγκίσκου Καλ. ἐμαθήτευσεν παρὰ τῷ ἀγιογράφῳ Πετρούλῃν, περὶ τὸ 1727. Ἀπέθανεν τῇ 15 Ἰουλίου 1765.

29.—**Καλέργης Νικόλαος**, πιθανῶς υἱὸς τοῦ ἀγιογράφου ἱερέως Φραγκίσκου. Εἰκόνας τοῦ Νικολάου Κ. ἀπαντῶσιν: ἡ δεσποτική ἐν τῷ ναῷ τῆς Παναγίας τοῦ Τσουρούφλη παριστώσα τὸν Μ. Ἀρχιερέα, Κρητικῆς τέχνης ἐκ τῶν ἀρίστων τοῦ Κ. Διαφαίνεται ἡ διακοσμητικὴ καὶ ἡ λεπτότης τῆς χρυσοκονδυλίας. Ἐπὶ τοῦ ὁμοφύρου μικρογραφίας μετὰ τὰ σύμβολα τῶν Παθῶν. Φέρει ἐπιγραφὴν: **αψμ. χειρ νικολάου καλέργη.**—Ἐπίσης ἡ δεσποτικὴ ἐν τῷ ναῷ παριστώσα τὸν Πρόδρομον κρατοῦντα εἰλιτάριον, ἐν ᾧ ἀναγινώσκειται: «Ὁρᾶς οἶα πάσχουσιν, ὃ Θεοῦ λόγος...». Ἡ εἰκὼν, καὶ περ ἀνεπίγραφος, εἶναι ἐν τούτοις ἔργον τοῦ Νικολάου Κ.—Ἐπίσης ἡ τοῦ βημιθύρου ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ παριστώσα Ἀγγελὸν κρατοῦντα μαστίγιον καὶ κάλαμον καὶ φέρουσα τὴν ἐπιγραφὴν: **αψλβ. χειρ νικολάου καλέργη.**—Ἡ ἐπὶ τῆς Ὁραίας Πύλης τοῦ ναοῦ τῶν Ταξιαρχῶν ὁλόσωμος τοῦ Χριστοῦ μετὰ ἐπιγραφὴν «**ἰδοὺ ὁ ἀνθρώπος**» καὶ σημειῶσιν: **αψλβ. χειρ νικολάου καλέργη.**—Ἡ δεσποτικὴ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἀγ. Χαλαλάμπους μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν: **αψμ. χειρ νικολάου καλέργη.**—Ἐπίσης ἡ δεσποτικὴ τῆς Θεοτόκου φέρουσα περὶ τέσσαρας Προφῆτας καὶ κάτω τὴν ἐπιγραφὴν: **αψμ. χειρ νικολάου καλέργη.**—Καὶ ἡ δεσποτικὴ τοῦ Προδρόμου, καὶ περ ἀνεπίγραφος, ὑποτίθεται ὡς ἔργον τοῦ αὐτοῦ Καλέργη.—Ἡ δεσποτικὴ ἐν τῷ ναῷ τῆς Φανερωμένης παριστώσα τὸν Μ. Ἀρχιερέα μετὰ ἐπιγραφὴν: **αψμδ. χειρ νικολάου καλέργη.**

30.—**Καλέργης Φραγκίσκος**, ἱερ. ρεφερενδάριος Ζακύνθου (βλ. Λάμπρον «Ν. Ἑλληνομνήμονα Τόμ. II», σ. 471) υἱὸς Γεωργίου ἐκ τῶν ὀνομαστῶν ἀγιογράφων Ζακύνθου ἐγκατασταθεὶς ἐν τῇ γῆσιν αὐτῇ μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἔτει 1669, ἄλωσιν τῆς πατρίδος του Κρήτης. Ὁ ἀγιογράφος οὗτος εὐδοκίμως ἐργαζόμενος τὴν τέχνην του συνεδέθη μετὰ τοῦ ἕξῃς ἐπεισοδίου. Τὴν ἐν τῇ ὄρεινῃ μονῇ τῆς Ἀναφωνητρίας εἰκόνα τῆς Θεοτόκου μετέφερον εἰς τὴν πόλιν, ἐν καιρῷ ἀνομβρίας καὶ μέχρις οὗ βρέξη, καὶ κατέθετον ἐν τῷ ναῷ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, τοῦ ὁποίου ἐφημέριος ἐτύγχανεν ὁ Καλ. Σκεφθεὶς ὅμως οὗτος ὅτι ἠδύνατο ὁ ναὸς του νὰ καρποῦται τὰς ὠφελείας ἐκ τῶν προσκυνητῶν, ἀντὶ τῆς μεταφερομένης εἰκόνας, ἀντέγραψεν ἐπὶ σανίδος πιστῶς καὶ εἰς τὸ ἴδιον μέγεθος τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου. Ἀλλὰ τούτου γνωστοῦ γενομένου, ἐξεμάνησαν οἱ μοναχοὶ τῆς μονῆς καὶ ἐπέτυχον διάταγμα τοῦ τότε Προβλεπτοῦ ἀπὸ 8 Ἰουνίου 1677, δι' οὗ διετάσσεται νὰ μεταφερθῇ τὸ ἀντίγραφον τῆς εἰκόνας εἰς τὴν ἄνω Μονὴν καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ παραλάβῃ αὐτό. Ὁ Φρ. Καλ. ἀπέθανεν ἐν Ζακύνθῳ τῇ 20 Μαρτίου 1728.

31.—**Κάλμπος Νικόλαος**, πιθανῶς ἐκ Κρήτης ἀγιο-

γράφος ὑπόσχεται, τῇ 16 Ἰουνίου 1687 νὰ μίθῃ τὸν ἀνεμίον τοῦ Ἰωάννην Ζ. Δανίλη . . . τὴν προφειά του τὴν ἀμυροφροσύνην καὶ τὴν ψαλτικὴν σὲ τέρμιον χρόνους τέσσερον.

32.—**Καλυβωνᾶς Διονύσιος** τοῦ Σπυριδάνου, ἐγεννήθη ἐν Ζακύνθῳ τῇ 20 Ἰουνίου 1806. Μαθητεύσας παρὰ τῷ ἀγιογράφῳ Κατούνη μετέβη κατόπιν πρὸς τελετοποίησιν εἰς Ἰταλίαν καὶ ἐπανελθὼν εἰς τὴν γενέτειραν μετέχετο τὴν τέχνην του διορισθεὶς ἄνα διδάσκαλος τῆς ἰχθυογραφίας ἐν τῷ τότε Λυκείῳ. Εἰκόνας του, συνήθως ἀπομιμήσεις, σώζονται ἐν Ζακύνθῳ, Λευκάδι καὶ Πύτραις. Διεκρίνετο διὰ τὰς προσωπογραφίας. Ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τῇ 15 Μαΐου 1877. (βλ. Π. Χιότου «Ἱστορ. Ἀπομνημ. Ἑπτανήσου». Τόμ. Ζ' σ. 16 καὶ Σπ. Δε-Βιάζη ἐν «Πινακοθήκῃ». Τόμ. Θ'. τευχ. 106).

Ζακύνθος

(Ἀκολουθεῖ)

ΛΕΩΝ Χ. ΖΩΗΣ

ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΙΔΑΝΙΚΟΣ ΕΡΩΣ

Ἐμμετρον δραματικὸν εἰδύλλιον **Κ. Β. Σιωμοπούλου** 1922.

Γραμμένον σὲ δεκαπεντασύλλαβο. Ἀλλὰ τί δεκαπεντασύλλαβο καὶ τί γλῶσσα; Φρίξον ἦλιε! Μθητικὸ δοκίμιο, ἐντελὸς παιδιᾶστικο καὶ ἀνάξιο λόγον. Ὁ φοιτητῆς Μήτσος ἀναζητεῖ μιὰ κόρη, πού ἀντάμωσε στὸ Σύνταγμα, καὶ δὲν τὴ βρίσκει. Καὶ γὰρ νὰ παρηγορηθῆ, γίνεται νοικάρης σ' ἓνα σπίτι, πού κατοικοῦσε ἡ Κλειώ, μιὰ ἄλλη κόρη, πού ἔμοιαζε πολὺ τῆς πρώτης. Ἡ Κλειώ ἐρωτεύεται τὸν ἐρωτευμένο μετὰ τὴν ἀγνωστη, μὰ ἡ μάνα της κάτι μυρίζεται καὶ τὸν διώγει. Τέλος ὁ Μήτσος γίνεται γιατρός καὶ γυρίζει στὴν πατρίδα του Καρδίτσα. Ἐκεῖ σὲ λίγο ἕνας καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ στέλνει συστημένη τὴν Κλειώ «νὰ τὴν προσλάβῃ πρὸς νοσηλείαν σπῆτι του»! Ἀναστεναγμοὶ σ' ἐνέργεια, κλάματα, μαχαιρώματα καὶ τέλος μετὰ τὴ βοήθεια ἐνὸς μαντηλιοῦ γίνεται ἡ ἀναγνώρισις: ἡ Κλειώ ἦταν τὸ ἴδιο πρόμα μετὰ τὴν κόρη . . . τοῦ Συντάγματος! Κρίμα, πού δὲν τὴν ἀνεγνώρισεν τότε!

Τὸ ἔργο ἔχει τρεῖς πράξεις. Μὰ μπορεῖ νὰ χωριστεῖ, ἂν θέλετε, καὶ σ' ἐννέα, γιὰτι κάθε σκηνὴ ἔχει καὶ μιὰ μετασκευάση. Καὶ μετὰ τί γοργότητα ξετυλίγεται ἡ ὑπόθεσις! Φαντασθῆτε: στὴν πρώτη σκηνὴ τῆς Α' πράξης ὁ Μήτσος εἶναι στὸ σπίτι του καὶ ἐτοιμάζεται γιὰ τὴν Ἀθήνα: στὴ δευτέρῃ σκηνῇ τῆς ἴδιας πράξης, πού ὁ Μήτσος ἀκόμη καλὰ-καλὰ δὲν ἔχει βγεῖ ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα του, οἱ γονιοὶ του παίρνουν τηλεγράφημα ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ὅτι «υἱὸς ἀφίχθ' αἰσίως»!!

ΕΡΗΜΟΚΚΛΗΣΙ

Ποίημα **Σωκρ. Γ. Γκιόκα**, 1922.

Ἀπόπειρα τοῦ ποιητῆ νὰ δημιουργήσῃ ἓνα ἐπικολυρικό ποίημα σὲ τέσσερα μέρη. Καὶ λέγει ὁ ἴδιος, ὅτι τὸ «Ἐρημοκκλήσι» του τὸ «θεμέλιωσε ὅσο μποροῦσε ψηλότερα μετὰ τὰ ψηφιδωτὰ τῶν λαϊκῶν παραμυθιῶν, μετὰ τὴν ἀρμονία τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ, μετὰ τῆς ἀγάπης

τὰ ὠραῖα ὄνειρα καὶ μετὰ τὴ φλόγα τῆς . . . τυφλῆς πατριδολατρίας».

Μιὰ κόρη, πού τὴν ἀγαποῦν δύο, τὴν ἀρπάζει τουρκικὴ ληστοσυμμορία: ὁ ἕνας ἀπ' τοὺς δύο νέους γίνεται κλέφτης, γὰρ νὰ τὴ λευτερώσῃ, μὰ πληγνύεται βαριά καὶ πεθαίνει: ὁ ἄλλος ὅμως τὴ γλυτώνει ἀπ' τὴ σκλαβιά καὶ τὴν παίρνει γυναῖκα του. Στὸν ἀγριότοπο, πού ἡ κόρη σώθηκε, χρίστηκε τοῦ Ἀη Γιωργοῦ τὸ ἐρημοκκλήσι.

Ἀτεχνά δουλεμένο τὸ ἔργο, χωρὶς δέση καὶ χωρὶς εἰρμό, σὲ μιὰν ἀνώμαλη στιχογραφίαν καὶ γλῶσσα, δὲν μπόρεσε νὰ καταπορευθῆ στὴν πρόθεσι τοῦ δημιουργοῦ του. Μετὰ τὰπειρα τυπογραφικὰ καὶ φραστικὰ λάθη του (π. χ. ὁ πλεονασμὸς: ὁ Ἅγιος Αἰγιώργης κλπ.) καὶ μετὰ τὰλλα του μαζί ἐλαττώματα γίνεται σὲ πολλὰ μέρη τόσο ἀνιαρὸ καὶ δυσκολοδιάβαστο, πού καταστρέφει δλόκληρο τὸ ἐνδιαφέρον, πού θὰ κινούσε στὸν ἀναγνώστη. Σπάνια ὁ ποιητῆς, ὅταν γίνεται περιγραφικὸς ἐπιτυχαίνει κάτι, ὅπως π. χ. στὴ σελίδα 67:

Μικρὸ καλύβι ἔχει κλειδώσει
μὲ λυγαριῆς κι' ἀχύρατ' ὑφασμένο,
ἐκεῖ ὄνειρα γλυκὰ ἔχει κλώσει
τὸ καλοκαίρι τὸ ἀνθισμένο.
Καὶ τὸ χειμῶνα, ὅταν στὰ χιόνια
κατάλευκο λιθάρι μοιάζει,
στὶς τρύπες του γιὰ ψυχολόνια
τὰ τσιροπούλια τὰ συνάζει.

ΤΙ ΣΚΕΠΤΟΜΑΙ

Σκέψεις **Δ. Γ. Καλογεροπούλου**, 1922.

Τοῦ γνωστοῦ Διευθυντῆ τῆς «Πινακοθήκης». Κομπῶ βιβλιάρικι καὶ στὴν ἐμφάνισιν καὶ στὸ περιεχόμενό του. Σκέψεις, πού γραφήκανε, κατὰ τὸν συγγραφέα, σὲ διάφορα ἡμερολόγια, περιοδικὰ κλπ. Πολλὲς ἀπ' αὐτὰς ἀναδημοσιεύθηκαν ἀπὸ ἄλλους, καὶ μερικὲς μάλιστα ἀνώνυμοι ὡς ἀδέσποτες γνῶμες τοῦ μακαρίτη Μητσάκη, ἀπὸ ἐπιπολαιότητα τοῦ συλλέκτη τῶν ἔργων του.

Τὸ βιβλίον διαβάζεται πολὺ εὐχάριστα. Σπινθηροβολαεῖ μέσα του ἡ ἔξυπνάδα καὶ τὸ χιούμορ, ἂν καὶ σὲ μερικὰ μέρη διακρίνει κανεὶς τὸ βιαστικό, τὸ τραβηγμένο, τὸ πολὺ ζητημένο. Μὰ δὲν εἶναι λόγος νὰ γκρινιάσουμε γιὰ τὰ μικρὰ αὐτὰ ἐλαττώματα. Ἄλλοιως δὲ θάχε ἄδικον μὰς ἐπαναλάβει ὁ κ. ΔΙΚ, ὅτι «Ἡ κριτικὴ εἶναι μιὰ γριά γρινιάρια μετὰ μάτια δεκατέσσερα καὶ αὐτὴ κανένα. Διαβάζει πολλοὺς, δὲν ἀκούει κανένα».

ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΛΟ

Δράμα **Κ. Μπαστουνοπούλου**, 1923.

Σκηνικὸ ἔργο σὲ τρία μέρη. Μιὰ φτωχὴ κόρη, ἡ Μαίρη, ἔχεν ἀφίσει τὸ σπίτι της γιὰ ν' ἀκολουθήσει τὸ ζωγράφο Μάρκο. Μετὰ δύο ἔτη ὁ Μάρκος τὴν ἀφίνει μ' ἓνα παιδάκι, τὴν Ἄντα, γιὰτι βοήθη μιὰν ἄλλη, πού εἶχε λεφτὰ κι' ἀγαποῦσε τὴν τέχνην του. Κ' ἐκεῖνη, γιὰ νὰ ζήσει, γίνεται μοντέλλο καὶ καταντὰ κοκόττα. Ὅταν ἡ Ἄντα μεγάλωσεν, ὁ πατέρας της, γιὰ νὰ τὴν σώσει ἀπὸ τὸ περιβάλλον τῆς μάνας, θέλει νὰ τὴν παντρεύει μ' ἓνα ἀγαπημένο του μαθητῆ, τὸν Ἀντρέα, πού τὴν ἀγαπᾷ. Τὸν Ἀντρέα ὅμως ἀγαπᾷ καὶ ἡ Μαίρη, πού εἶναι μοντέλλο του. Ἡ Μαίρη, μιὰ γιὰ τὴν ἀγάπην της,

μιὰ γιὰτι ἐνιωθε πὸς θὰ δυστυχοῦσε στὰ γηρατιά της, ἂν ἡ κόρη της παντρευόταν τίμιον, καὶ μιὰ γιὰ νὰ ἐδικηθεῖ καὶ τὸν Μάρκο, σπρώχνει τὴν Ἄντα στὴ ζωὴ τῆς κοκόττας. Ὁ Μάρκος περιφρονημένος καὶ ἀπὸ τὸ παιδί του, πεθαίνει ἀπὸ λύπη. Ἡ Μαίρη, πού ὡς μοντέλλο ἔδωκε στὸν Ἀντρέα ἓνα θριάμβον, ξαναβρίσκει τὸν ἀγαπημένο της καὶ ζεῖ εὐτυχημένη μαζί του.

Τὸ ἔργο, πού προσπαθεῖ νὰ ζωγραφίσῃ τὴ σημερινὴ κοινωνία, ξετυλίγεται γοργά. Ἀλλὰ ἔχει ἀρκετὰ ἐλαττώματα καὶ στὸ διάλογο καὶ στὴ σκηνικὴν οἰκονομία. Οὔτε π. χ. ἡ IV σκηνὴ τοῦ πρώτου μέρους οὔτε τὸ διῶξιμον τοῦ Μάρκου (σελ. 44) στέκονται πολὺ φρασικά. Ἐπίσης ἄτονο βρίσκουμε καὶ τὸ φινάλε τῆς ἴδιας πράξης. Πιὸ καλοδουλεμένα εἶνε τὰ δύο ἄλλα μέρη. Ὁ συγγραφέας, πού φαίνεται νέος καὶ ἄπειρος, ἀ: μελετῆσει ἀκόμη πολὺ καὶ ἂς μὴ βιάζεται νὰ γράφει καὶ νὰ δημοσιεύει.

ΣΤ. ΣΠ.

ΤΑ ΣΑΤΥΡΙΚΑ ΜΑΣ

ΣΚΕΨΕΙΣ ΤΟΥ ΚΛΕΑΝΘΗ

Ο ΠΑΡΑΣ

Τίθ' διδάσκει τὸ μαγάθι
θιτὸ θανατὸ νὰ μᾶθ βαρᾶ
καὶ νὰ παίρνει γιὰ κοντάβι
τὸν καθένα φονκαρᾶ;
Ὁ καημὸθ τοῦ παρᾶ.

Τίθ' διδάσκει τὸ χαθάπη,
ποῦναι πρῶτοθ μαχαρᾶθ,
νὰ πουλεῖ μετ' ὕφροθ θαιραπῆ
τὸ φιλέτο... τῆθ οὐρᾶθ;
Ὁ παρᾶθ, ὁ παρᾶθ.

Τίθ' διδάσκει τὸν μπακάλη
εἰθ ἡμέραθ πονηρᾶθ,
νὰ μᾶθ κρύβει τὸ τσουβάλι
μετὰ τὸ ὄζι, ὁ μαθκαρᾶθ;
Ὁ παρᾶθ, ὁ παρᾶθ.

596

ΚΑΗΜΟΣ ΤΟΥ ΒΛΑΜΗ

Μωρή, πού μετὰ κατήνησες τὸ μπαίγιο τοῦ κόσμου,
— γιὰτι δὲν φταεῖ κι' ὁ φοινῆς —
δὸς μου φαρμάκι νὰ τὸ πιῶ καὶ νᾶναι ὁ θάνατός μου,
γιὰ νὰ συχᾶσαι κι' ὁ τιουριάς.

Βεράνι μεσ' στὸ καπηλειὸ τὸ κάνω κάθε τόσο
καὶ πίνω, γίνομαι στουπὶ.

Ἀμάν, νὰ μὴν ξεμερωθῶ, κι' ἂ δὲν τόνοι σκοτώσω,
ὁποῖος κονβέντα θὰ μοῦ πεῖ.

Τὰ ὄσα γὰρ σένα τράβηξα μήτε σκυλλί τοῦ δρόμου.

Τὸ ξαίρει ἀκόμη κι' ὁ παῖς.

Κι' ὅμως ἐσὺ μὲ πρόσβαλες μέσ' στὸ φιλότιμό μου.

Μωρὴ καὶ ποῦ θὰ μοῦ τὰ πᾶς.

Μοῦσαν πᾶς τελεγράφημα μὲ τὴ ματιά σου στέλλεις.

Χοιστέ μου, βάρια μου τὸ νοῦ.

Κι' ἀπόψε μοῦ τὸ χτύπησε μὲ τρόπο κι' ὁ Βαγγέλης,

πὼς κουβεντιάζεις ἀλλοινοῦ.

Μὰ ὄχι! Κι' αὐτὰ εἶναι πείσματα ποῦ καίτε σὰν πιπέρι,

κι' εἶν' ὅλα αὐτὰ σου ψέματα

γιατὶ μὲ ξαίρεις, τίποτα δὲν τῶχω, τὸ μαχαίρι

νὰ σοῦ τὸ στείλω μ' αἷματα.

Ἄς τὰ γινάτια σου λοιπὸν, ποῦ σ' ἀγαπῶ, μαργιόλα,

καὶ μὴ ζητᾶς τὸ χεῖριστο.

Δόσε μου πάλι τὴ ζωή. . . Γιὰ ρῆξε μου μιὰ φόλα,

νὰ πάω σὶν ἀγύριστο.

V E S P E R.

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ

Ο ΟΡΚΟΣ ΤΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΥ

Ἑλληνικὸν μυθιστόρημα εἰς δύο αὐτοτελῆ μέρη

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ ΜΕΣΘΕΝΕΥΣ

[Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου].

«Ὁ Θεὸς μαζὺ μας» εἶπε ὁ θεὸς σου ὁ μπόγος σὺ στὸ στραβὸ καὶ τραβήξανε ἄλλη μιὰ καντήλα... Ἐγὼ ὅ,τι κι' ἔβρεξα τὰ γέιλια μου, ὁ ἄλλος ὁ κουτοξάδερφός σου, βόηθαγε κι' αὐτὸς τὸ στραβό, ποῦ ἔκανε κουμάντο καὶ φέρνανε ὅλο βόλτα τὸ μαγαζὶ καὶ γεμίζαν τὴν κάρφα ἀπὸ ἄνα βαρελάκι, ποῦ ἦτανε βαθιά, σὲ κάτι μαδέρια ἀπὸ κάτω... Αἱ! ἀποφάγανε πιά. Τότες λέει ὁ Στάθης τοῦ Τάσου: ἔλα σήκωσέ τα ὅλα, νὰ πιούμεε τὸ παστρικό, πάρε καὶ τὸ Τζοβάννη μαζί σου νὰ κάνετε παρέα καὶ νὰ ἀποφάτε, ἂν ἔχετε ὄρεξι, γιατί οἱ δύο μας ἔχουμε νὰ μιλήσουμε. Ἀφοῦ ἔγιναν αὐτὰ, ποῦ εἶπε, σηκώθηκε ὁ στραβός, ἔβγαλε ἀπὸ μιὰ τροῦπα ἓνα κουτί κι' ἔφερε δύο ποῦρα, τῆς Ἀβάννας ποῦρα, ἂν ἀγαπᾶς τὸ Θεό! ὄχι σὰν τις δικές μου τῆς Βιρτζίνιες. Καθόντουσαν ἀντίκρυ—ἀντίκρυ, βάλαν τῶνα πόδι ἀπάνω σ' ἄλλο καὶ καπνίζανε σὰν νὰ ἦτανε μπαγκιέρηδες... Δὲν ἄκουα τί λέγανε, μόν' ἄκουσα σὲ λίγη ὥρα τὸ στραβό, ποῦ εἶπε πιὸ δυνατά. Αἱ! τώρα, σῶνουν αὐτὰ γὰρ ἀπόψε, ἔχουμε καιρὸ καὶ αὔριο... Μπᾶ! τοῦ εἶπε ὁ Στάθης, ἂν ἔρθουνε τὰ πράγματα δεξιά, μπορεῖ αὔριο νὰ νετάρουμε κι' ὅλας τὴ δουλιά. Καλὰ, ὕστερα, τοῦ λέει ὁ στραβός, ξαναμιλάμε, ἔχομε καιρὸ μόλις τώρα μπήκαμε σ' τῆς μι-

κρὸς τῆς ὄρες. Ἄς ἔρθη τώρα ὁ Τζοβάννης νὰ μᾶς τραγουδήσῃ. Δὲν εἶσαι σὺ μονάχα, ποῦχεις μεράκι σ' τὴν καρδιά, ἔχω κι' ἐγὼ. Ἀναστέναζε βαθιά, κύπησε τὸ ποτήρι τοῦ μὲ τὸ ποτήρι τοῦ Στάθης, ἔτσι, ποῦ ἔλεγα πὼς θὰ τὸ σπᾶση καὶ ἔδωσε μιὰ τοῦ κρασιτοῦ μονορουφιζιά καὶ κάτου... Λέω ἐγὼ τότες, σιγά—σιγά τοῦ Τάσου: «Τὸ γκουναϊκά του τὸ ἄφησε ὡ τὸ ἀρραβωνιαστικό του ὡ τὰ ἀμυρόζατου;...» «Ἡ γυναῖκά του, ποῦ λέει αὐτὸς σιγά σιγά ἔφυγε μ' ἓνα Σκλαβοῦνο».— Αἱ Τζοβάννη, φωνάζει ὁ Στάθης, πᾶρ' τὴν κολοκύθα σου κι' ἔλα κατὰ δῶ... Ἐκεῖ ποῦ δὲν ἦθελαν νὰ τραγουδήσω, τώρα γύρισε τὸ κεφάλι τους ἀλλοιώτικα καὶ μὲ ξεθεώσανε σ' τὸ τραγοῦδι, πᾶς καὶ πᾶς, καὶ ἀρχίσανε σὰν νᾶμανε βιολιντζῆς καὶ μοῦ κολλούσανε σφάντζικες σ' τὸ κούτελλο!... Ἀφοῦ τοὺς εἶπα ὅλα τὰ τραγοῦδια, ποῦ ἦτανε γὰρ τ' αὐτιά τους, τότες ὁ Στάθης ἤθελε νὰ τραγουδήσωμε καὶ μαζί... «—Ντὲν μπορεῖς ἄλλο λέει ἐγὼ, ἀπόκιμες». «Δὸς του νὰ πῆ μιὰ, λέει τοῦ στραβοῦ, νὰ πάρη κουράγιο». Καὶ τὸ τραγοῦδι κι' ὅλας «δὸς του νὰ πῆ δὸς του νὰ πῆ» τοῦ Τζοβάννη τοῦ μπεκρη!... «Ντὲν μπορεῖ ἄλλο πίνεις ἐγκώ», τοὺς λέω... «Ἄμε ὅζω νὰ ξαλαφρώσῃς καὶ ξαναγύρισε μοῦ λέει ὁ στραβός, μὰ ὁ Στάθης φοβήθηκε νὰ μὴν τοῦ φύγω καὶ λέει: «Ὁμι, ὄχι! κάθισε αὐτοῦ ποῦ κάθεσαι, βάρια τὴν κιάρα καὶ τραγουδάω ἐγώ...» Κι' ἀρχίζει μὲ τὴ γαῖδουροφωνάρα του τό: «κάντα τὰ μαλλιά σου κάρτα.» Τὸ θυμάσαι;

— Ἀκοῦς δὲν τὸ θυμάμαι; Κ' ἐγὼ τό' χω ἀκόμη σ' ταυτιά μου καὶ ὄχι τὰ σκυλλιά τοῦ νησιοῦ!

— «Τέλει πάω σπῆτι μου», εἶπα ἐγὼ τότες. «Δὲν ἔχεις νὰν τὸ κουνήσῃς ἀπὸ δῶ οὔτε πάσσο, νὰ μὴ σοῦ... —καὶ εἶπε τὴ τζόγια τὴ λέξι—τὸν ἀβάριστο...» Ἄς τον νὰ πᾶη σ' τὸ Διάβολο, τοῦ λέει ὁ στραβός. «Ὁχι ὄχι μαζί θὰ φύγωμε, λέει ὁ Στάθης. «Μὰ ἐγὼ νυστάζεις», τοὺς λέω... Τότες ὁ στραβός μοῦ λέει, αἴντε λοιπὸν ξεφορτώσου μας, πέσε κεί κάτου σ' τὴ γωνιά σ' τὸν μπάγκο καὶ ψοφολόγα κι' ἄμα ἔρθη ἡ ὥρα νὰ φύγῃ ὁ καπετάνιος ἀπὸ δῶ, σοῦ δίνομε μιὰ κλωτσιὰ καὶ ξυπνάς... Σηκώθηκα κι' ἐγὼ εὐθὺς κι' ἔπεσα σ' ἓνα μπάγκο σὰν ξερὸς, ὄχι πολὺ μακρυνά τους γιατί ἦμανε κοριόζος ν' ἀκούω καὶ τί λένε... Γιατὶ ἂν καὶ μιλοῦσαν ἀγάλια—ἀγάλια, τοὺς φεύγανε κάπου—κάπου κάτι μισόλογα δυνατά, σιν νὰ βγαίνανε ἀπὸ κλαρίνο, ποῦ δὲν τοῦ πατᾶς καλὰ τὰ κ' εἶδια καὶ τοῖ τροῦπες. Εἶχα μὴν λοιπὸν σ' τὸ νόημα, πὼς γὰρ κάποια γυναῖκα μιλούσανε ποῦ ἤθελε ν' ἀρπάξῃ ὁ Στάθης, γιατί δὲ θὰ τοῦ τὴ δίνανε μὲ τὸν ἴσιο δρόμο καὶ γύρειε αὐτὸς τὴ γνώμη καὶ τὴ βοήθεια τοῦ στραβοῦ γι' αὐτὴν τὴν κούρτσα. Μάλιστα γὰρ μιὰ στιγμὴ ἀποκόττησε ὁ Τάσος, ποῦ βρέθηκε κεί κοντὰ τους νὰ πῆ, «δὲν εἶναι σωστά πράγματα αὐτὰ, Στάθης, δὲν ντρέπεσαι τὸν μάρμπα; κι' αὐτὸς τοῦ ἀγρίεψε τότε καὶ ἐκεῖνος οὔτε ξαναζύγωσε πιά καὶ ἦρθε κεί κοντὰ μου καὶ ἐπλάγιασε κάπου καὶ αὐτός. Ἐγὼ, ποῦ λὲς ξαπλώθηκα κι' ἔκανα τὸν ψόφιο, ἀκούω λοιπὸν καὶ φωνάζει ὁ Στάθης: ἔτὸν Τάσο μὲ φωνὴ ὅσο μποροῦσε γλυκειά. «Τασούλη, ἄμε ἔτὰ νύχια—νύχια καὶ κύττα μὲ τρόπο νὰ ἰδῆς, ἂν ἀποκοιμήθηκε ὁ μακαροννάς. Στενοχώρια μ' ἔπιασε νὰ μιλάω ὅλοένα ἔτσι σιγά καὶ φοβισμένα.» Τότες ἐγὼ πιά ἀποψόφησα, ἐρουθοῦνίζα καὶ ἀνάσαινα δυνατά. «Μὰ αὐτὸς, δὲν καταλαβαίνει καὶ καλὰ τὴ γλώσσά μας», τοῦ εἶπε ὁ Τάσος. «Μπρὲ ἄμε, λέω σου καὶ ἄσε τῆς πολλὲς

κουβέντες», τοῦ εἶπε ὁ ἀγριομούρης, «γιατὶ, ἂν σηκωθῶ ἐγὼ, θὰ μὲ φοβηθῇ καὶ ἔτὸν ὕπνο του καὶ θὰ πεταχτῇ ὀλόρθος». Ξεκίνησε τότε αὐτὸς σὰν τὴ γάτα καὶ πρώτα τράβηξε ἴσια κατὰ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ μαγαζιοῦ—κουτοπόνηρος εἶναι—καὶ ὕστερα μὲ τρόπο ζύγωσε καὶ στάθηκε πίσ' ἀπ' τὴν πλάτη μου ἔσκυψε, μὲ κύτταξε, ἄκουσε τὴν ἀνάσα μου—ψόφιος ἐγὼ γύρισε καὶ τοὺς λέει: «ἂν δὲν πέθανε, κοιμᾶται βαθιά». «Μπρὲ ξύπνησε κι' ὁ Τάσος; λέει ὁ στραβός γελώντας. Ἐγὼ εἶχ' ἀνοίξει τὸ ζερβί μου μάτι καὶ ταυτιά μου τᾶμα τεντωμένα, νὰ μὴ χάσω οὔτε νότα. Ἄχ! καὶ μὲνε Αὔγουστη! Μονάχα σὲ θεατρο μποροῦσε νὰ ἰδῆς μιὰ τέτοια Ἱστορία. Ἄν μποροῦσα θὰ τὴν ἐξογράφισα! Τὸ μελυντᾶ μου τὸ ξέρεις, τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ξέρεις, τὴ Σπηλιά τὴν ξέρεις, τὸ μαγαζὶ μὲ τὰ καρβοτσακίσματα τὸ ξέρεις, τὰ βαρέλια, τὰ τραπέζια, τὰ σκαμνιά, τὸ μεγάλο λυχνάρι μὲ τρεῖς φλόγες, ποῦ εἶνε μὲ μιὰ ἀλυσίδα κρεμασμένο ἔτὴ μέση, τὰ ξέρεις, τὸ μικρὸ λυχνάρι τῆς κἀνούλας δίπλα ἔτὸ βαρέλι, ποῦ μοιαζε σὰ ἄλταριο τοῦ Μπάτικκο!... ὅλα ἀρίστια. Ἀφοῦ εἶπανε καὶ εἶπανε στὰ τελευτᾶ συμφωνήσανε... Τέλειωσε! λέει ὁ Στάθης, δὲν δέχομαι ἄλλη κουβέντα! ὅ,τι θὰ γείνη πρέπει νὰ γείνη τώρα γρήγορα πρὶν παντρέψῃ τὴ λεγάμενη καὶ τῆς δώσῃ ὅ,τι ἔχει καὶ δὲν ἔχει... Εἶναι μελλοῦνι τὸ ἔχει του, μπρὲ Σταυρῆ, κατὰλαβες; Εἶναι δίκηο νὰ πᾶνε σὲ ξένους; ἂν ἀγαπᾶς τὸ Θεό!...»

Νά! πὼς θὰ γείνη ἡ δουλιὰ λοιπὸν. Ἄν δὲν πετύχω, φταίει τὸ κεφάλι μου καὶ ἔτὸ κεφάλι μου μονάχα θὰ ξεσπάσῃ! Σὺ, θὰ κἀνης τὸν ἀνήξερο ἢ τὸν πλανεμένο κατὰ τὴν περίστασι. Ὁ Τάσος εἶναι ποῦ εἶναι γὰρ νὰ μὴ τὸν λογαριάξῃ κανεὶς. Μονάχα ἐγὼ θὰ πάθω. Λοιπὸν ἄκου!... Μὲ τὴν πρώτη δυνατὴ σοροκάδα, τὸ ἀπόβραδο, ὅ,τι νὰ σουρουπλῶνῃ, γιατί τὸ κορίτσι θὰ φοβηθῇ νᾶβγῃ μόνον τὸ νύχτα, ἐγὼ ἀπὸ νωρίς θᾶχω ἀραγμένα τὸ καίκι μου δίπλα ἔτὴ Σπηλιά, ἔτὴ Γλαρότζουπα, ἐκεῖ ποῦ μὲ παίρνουν τὰ νερά. Ἐσὺ, Σταυρῆ, θὰ εἶσαι μέσα ἔτὴ μπρατσέρα μου. Ἐγὼ θὰ στεκομαι ψηλά ἔτὸ δρόμο, ἔτὴν κορφή τοῦ ἀνήφορου ὕστερ' ἀπὸ τοὺς πρώτους βράχους, ἐκεῖ ποῦ ἀρχίζει νὰ κατηφορίζῃ κατὰ δῶ, κι' ὁ Τάσος θὰ πᾶη νὰ φέρῃ τὸ κορίτσι. «Μὰ θὰ μ' ἀκούσῃ, ἐπῆρε τὸ θάρρος νὰ διαμαρτυρηθῇ, γὰρ ν' ἀποφύγῃ ἴσως ὁ Τάσος». . . . «Σκασμός, δὲν ἦρθε ἡ ὥρα νὰ σοῦ τὰ ἐξηγήσω», τοῦ εἶπε ὁ μπόγιας. . . . «Ἄμα ζυγώσῃ ὁ Τάσος μὲ τὸ κορίτσι, θὰ βαρέσῃ ὁ Τάσος τὴ μουρᾶ—μὴ δὰ ξέρει καὶ ἄλλη τέχνη;—μωρὲ ποῦ τὸν βρίσκει τόσο ἀέρα στὰ πλεμόνια του ὁ ἀφιλότιμος!; καὶ τότε ἐγὼ ποῦ λὲς θὰ τὴν ἀρπάξω μὲ μᾶς; καὶ θὰ τὴν κόψω ἔτὸν ὄμο καὶ ἴσια στὸ καίκι. Κόβεις ἐσὺ τὸ σκονὶ τότε ὀρτσάρομε τὰ πανιά κι' ἄς στείλουν τὸν Καρχαρία ἀπ' τὸν Περαία γὰρ νὰ μᾶς πιάσῃ! . . .». Καὶ γέλασαν κι' οἱ δύο.

— Καὶ μένα τί θὰ μὲ κἀνης μέσα στὰ ξεφαντώματά σας, θὰ μὲ διορίσῃς λουστρόμο σου;

— Μωρὲ τί μοῦ κουβεντιάζεις αὐτοῦ; Ἄμα ξεκινήσωμε ποῦ λὲς, θὰ κρατήσω λίγο τὰ πανιά τραβέρσα, θὰ πάρῃς τότες τὴ φελούκα καὶ θὰ βγῆς ὅζω. . . . Χάρισμά σου κι' ἡ φελούκα. Ἐτσι θὰ μπῆς πάλι σ' τὴν τροῦπα σου καὶ θὰ κἀνης τὸν ἀνήξερο.

Τότες ὁ στραβός τοῦ λέει: «Καλὰ εἶναι αὐτὰ, ὅπως τὰ λὲς, μὰ ἄκου καμμιά φορὰ καὶ τὸν Τάσο, ποῦ σοῦ εἶπε, ἂν θὰ τὸν ἀκούσῃ τὸ κορίτσι. . . .»

«Καὶ τὰ μυαλὰ τὰ δικὰ σου σὰν τοῦ Τάσου εἶναι!»

τοῦ λέγει ὁ Σκιας θυμωμένος. «Ἄκου λοιπὸν πὼς θάρθη κι' ἂν δὲν κατὰστρωσα τὸ σχέδιο καλὰ. . . Ὁ Τάσος θὰ πᾶη βιαστικά καὶ λαχανιασμένος νὰ κυτπήσῃ τὴν πόρτα τῆς δυνατᾶ καὶ γρήγορα καὶ νὰ τῆς πῆ: Τρέξε, γιατί τοῦ νουνοῦ σου τοῦ ἦρθε κόλλος. Μόλις μπορεῖ καὶ μιλάει καὶ μ' ἔστειλε νὰ σὲ φωνάξω. «Ποῦ εἶναι; ποῦ βρίσκειται θὰ τοῦ πῆ αὐτὴ τότες ἀνήσυχη, βλέπεις χάνει τὸν κασσαδόρο τῆς, καὶ τρομαγμένη θὰ πεταχτῇ ὅζω. . . . Ἄν ἔδω κατὰ τὴν ἀνηφορία, θὰ τῆς πῆ ὁ Τάσος: «Μπροστὰ ἔτῃς Καλκανοῦς τὴν πόρτα τὸν χτύπησε ὁ κόλλος καὶ τοῦδωσαν μιὰ καρέκλα κι' ἔκατσε. Ὁ ἄντρας τῆς πάει γὰρ τὸ γιατρέο κι' αὐτὴ τοῦ κάνει ἄερα. Τὸ παιδί τους τὸ στείλανε νὰ φωνάξῃ τὸ δάσκαλο, ὁ Θεὸς ἔδωσε καὶ πέρναγα ἀπὸ κεί, μόν' τρέξε γρήγορα, γιατί τόνε χάνεις τὸ νουνοῦ σου! . . .». Καὶ θὰ τὴν φέρῃ κατὰ δῶ. «Λίγο καὶ φτάσαμε. . . λίγο καὶ φτάσαμε» θὰ τῆς λέει. . . . Τότες θὰ τρέξω γὼ, σαστισμένος τάχατες καὶ θὰ τῆς φωνάξω ἀπελπισιά: «Πᾶει ὁ μάρμπαξ μου, πάει ὁ προστάτης μου». . . . Αἱ! τᾶλλα τὰ εἶπαμε. . . Ἀπόκαμα πιά λέοντας! Αἴντε τράβα τώρα, Τάσο, μιὰ κλωτσιὰ τοῦ Τζοβάννη νὰ σηκωθῇ νὰ πᾶμε νὰ τῆς τραγουδήσωμε ἀπόψε τὸ εἶπα! . . . «Τί τὴ θέλεις ἀπόψε τὴν πατινάδα» τοῦ εἶπε ὁ στραβός «ἐσὺ τὸ παρατράβηξες. . . καὶ κουτοῦλας κιάλας. . . μωρὲ ἄμα βάλω ἓνα πρᾶμμα ἔτὸ νοῦ μου, δὲ γυρίζει τὸ κεφάλι μου οὔτε μὲ μποτζαργάτη» τοῦ λέει αὐτὸς κουτουλώντας. «Ὁ διάολος ἔχει πολλὰ ποδάρια τοῦ ξαναλέει ὁ στραβός, μπορεῖ νὰ τὸ καταλάβῃ, ἂν δὲν τὸ κατάλαβε ὡς τὰ τώρα, πὼς τῆς κάνεις ἀγάπη καὶ νὰ ὑποφιασθῇ καὶ ἡ νὰ μὴν ἔρθῃ ἢ νὰ φωνάξῃ νὰ πάρη κανένα μαζί τῆς, τὸ Στραβομούτη νὰ πούμε τὸν κλητήρα τοῦ δήμαρχου, ἢ τὸ Θανάση, ποῦναι ἀνθρωπος τοῦ Μη-νά». «Αἱ! τραγουδάει μονάχα ὁ Τζοβάννης, γὰρ νὰ σοῦ κᾶνω τὴ γνώμη. . . ἐγὼ δὲν ἀποφαίνομαι μωρ' αἱ, κλώτσα τον, λέω, γιατί αὐτὸς ἔχει τράτο νὰ κοιμᾶται ἴσα μὲ αὔριο τέτοια ὄρα». «Μὰ» εἶπεν ὁ Τάσος: «Μάουσα νὰ σὲ φάῃ!» τοῦ εἶπε ὁ Στάθης: «Μπρὲ σκυλλί, τοῦτε τότε ὁ Πετροκάβουρας, ἄς τὸν ἀνθρώπο νὰ μιλήσῃ. Μίλα, μωρὲ Τάσο! ἐγὼ σ' ἀκούω: «Λέω, τάχατες, εἶπε ἦσχα καὶ τραγανὰ ὁ Τάσος, τί βγαίνανε νὰ τὴν κλέψωμε, σὰ θυμώσῃ ὁ μάρμπαξ μας καὶ πάρῃ τὸν παρᾶ του καὶ φύγῃ;» «Ἀκοῦς, τί σου λέει» τοῦ εἶπε ὁ στραβός. «Γελειώσατε; Ἄκου λοιπὸν καὶ σὺ καὶ ἡ παρέα σου! . . . Πρῶτα, ἀπ' τὸ κακό του, μπορεῖ νὰ τοῦρθη ε' τάληθινὰ ὁ κόλλος. Τὸ βίός του, καθὼς τὸ ξέρω σίγουρα, τῶχει σ' αὐτὴν καμωμένα. Καὶ πάλι ἂν ζήσῃ, ὁ θυμωμένος ξεθυμῶνει καὶ τὰ περασμένα ξεχνοῦνται μὲ τὸν καιρό. Τῆς ἀδελφῆς του τὸ παιδί τὴν παίρνει πάλι, δὲν τὴν παίρνει κανένας ξένος». «Καὶ πὼς θὰ βασταχτῆς ἀπὸ ἔξοδα τόσο καιροῦ!» τοῦ λέει ὁ στραβός. «Μπρὲ γὰρ ἔλαφρότερο μὲ πῆρες;» τοῦ λέει ὁ Στάθης καὶ ξανακουτουλάει. . . «Ἐγὼ ἔχω νετάρει τῆς δουλιές μου. Στὸ καίκι θᾶχω ζαρεὲ γὰρ τρεῖς μῆνες. . . καὶ τοῦ πουλιτοῦ τὸ γάλα θὰ τῆς ἔχω νὰ τὴν καλοπιάσω. Ὅ,τι εἶχα καὶ δὲν εἶχα ἀγάλια ἀγάλια τὸ πούλησα καὶ τὸ ἄνα παρᾶδες καὶ μαζί μὲ τὴ δουλειά μου τᾶχω ὅλα σ' ἓνα σακκοῦλι καὶ σ' ἓνα ἄλλο σακκοῦλι γὰρ γούρι ἔχω τὰ τυχερά, ποῦ μοῦ ἔδωσε ὁ μάρμπαξ μου. . . αὐτὰ θὰ τὰ φᾶμε τελευταῖα. Ἄμην τὰ δικὰ μου;» εἶπε ἀγάλια—ἀγάλια ὁ Τάσος. «Δικά μου καὶ δικὰ σου ἓνα εἶνε» τοῦ εἶπε μὲ ψευτικὴ γλύκα ὁ Στάθης. «Ἄν πετύχω, καὶ σὺ κοντὰ μου ἀφεντικὸ θὰ γίνῃς. Ἄν χαθῶ, χάσω

και σύ». «Γιατί να χαθώ χωρίς να φταίω;» «Μην ξαναμιλήσης μωρέ φταμηνίτη, γιατί τώρα σου κρεμό μιά πέτρα 'ςτό λαιμό και σέ φωντάρο 'ςτή θάλασσα!» και σηκώνοντας την κανάτα με θυμό λάθειψε και χτύπησε το κεφάλι του και ο Τάσος έσταύρωσε τὰ χέρια του και εξάρωσε. Έπιασε το κεφάλι του. ο Στάθης σά να κρατούσε τή νύστα του.

Πάλι σέ λίγο ο Τάσος έγύρησε και του λέει. «'Αν σου φύγη;» «Μπρέ μένα θά φύγη γυναίκα; κ' ευθύς συλλογίστηκε φαίνεται το λάθος του γιατί του στραβού του είχε φύγει η γυναίκα του, τὰ διώρθωσε και είπε. «δὲ σου λέω, πάντα γάτα είναι η γυναίκα και άπιστη και ξεγλιστράει εύκολα, μὰ τὸ άμπάρι μου στη μπρατσέρα γιατί τὸ 'χω;» Αἴ! ἄστα πιά, του λέει ο στραβός, που ήτανε πάντα λίγο πειραγμένος από την κουβέντα αυτή «και τὰ χρήματά σου να τελειώσουν, πάντα καλὸς δουλευτής είσαι!» «'Α! για να άρχισω να δουλεύω φτου κι' άπ' την άρχή, δὲν τὸ κάνω. 'Αν τελειώση ο παρὰς μου και δὲν τὰ 'χουμε φτιάσει με τὸ μάρμπα μου, την πάω 'ς τὴν Πόλι και τήνε πουλάω. Σώνει γιατί μ' έσκάσατε!... Τάσο, άε, ξύπνα τον εἶπα! γιατί θά του πετάξω τὸ παπούτσι μου από δὼ που κάθονται» κ' εκεί που έσκυψε να βγάλῃ τὸ παπούτσι του, έκρέμασε τὸ κεφάλι του 'ς τὸ τραπέζι άπάνω και μισοκοιμήθηκε άγριο-μυρμουρίζοντας.

Βάρκα θέλω ν' άρματώσω με σαράντα δυὸ κουτιά με σαράντα πάλληκάρια τὰ σέ κλέψω μιά βραδνά! Τὴν πέτρα όπου κάττησε... ἔπιριπιπέριζα... Γαλέτες παξιμάδια... παξιμάδια ἔπιριπιπέριζα...

Και μαζί με τὸ τραγοῦδι άποκοιμήθηκε... Έγὼ σταυροκοπήθηκα, που ἔδωσ' ο Θεὸς και ἔγλύτωσα την παπουτσιὰ και μόλις ζύγωσε ο Τάσος και μ' άγγιξε «πρόντος!» φώναξα και πετάχτηκα τρίβοντας τὰ μάτια μου... «'Ελα δὼ!» μου λέει τότες ο Πετροκάβουρας, τυχερό σου είναι, που άποκοιμήθηκε. Φεύγα! κ' εγὼ τὰ διορθώνω τὰ πράγματα, σάν ξυπνήση. Πάρε και για τὸν κόπο σου», μου λέει και μου πετάει τρεῖς σφάτζικες. «'Αε, χάσου τώρα», μου ξαναλέει. «Γκράτσει μίλλα γκράτσει, εἶπα εγὼ και πίσω πίσω ἔφτασα στην πόρτα και άπό κει τὸ 'βαλα σ' τὰ πόδια με την καθάρα σ' τὸν ὄμο κι' όπου φύγη φύγη! Κατάλαβες λοιπόν, Αὐγουστή μου, τί σὰς μαγερεύουν!;... Τὸ χθεσινό του τὸ τραγοῦδι εκει που μὰς ὄιχτηκε, και ὅ,τι μούχεις πῆ για τὸν μάρμπα σου και για τὴ βαφτιστικιά του και τώρα, που μάθα, πὼς είναι ξαδέφρια σου, κι' αὐτὰ που άκουσα μ' έκαμαν και κατάλαβα ὅλη τὴ στόρια. Έχε λοιπόν τὰ μάτια σου τέσσερα, ἅμα σουρουπόνει από τὴ Σπηλιὰ και ἴσα με τὸ σπῆτι της, ἄλλη 'ουλιὰ να μην κάνης' αν τύχη και φυσήξη ἡ σοροκάδα σήμερα, ἄλλιως, ἅμα θά φύγω, μαρτύρα τα 'ς τὸν μάρμπα σου και 'ς τὸ κορίτσι. Οὔτε θά καταλάβουνε ποιὸς τὰ μαρτύρησε κι' αν με καταλάβουνε, που νὰ με βροῦνε, που θά'χω κι' ὅλας πάντα και τὸ νοῦ μου... Λοιπόν σ' αφίνω γειά! Τὸ ντεβόρε μου τὸ ἔκανα, τὰ μάτια σου τέσσερα!

—Τζοβάννη μου, του λέει ο Αὐγουστής, ὅ,τι σου πῶ λίγο είναι κ' έσκυψε να του φιλήση τὰ χέρια, μὰ κείνος τὸν άγκάλιασε και φιληθήκανε.

—'Όπου να βρίσκομαι, θά σου γράψω. Στὰ μέρη

σας μονάχα σένα άπόγησα φίλο. Του εἶπε ο Τζοβάννης στὰ τελευταία.

Και άποχωριστήκανε συγνημένοι και οἱ δύο....

ΚΗ. ΤΟ ΜΟΙΡΑΙΟΝ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Αφου λοιπόν την Παρασκευή τὸ πρωὶ άπεχειρήστησαν και ἔχωρίστησαν ο Αὐγουστής και Τζοβάννης, τότε ο Αὐγουστής έσκέφθη: Δὲν πρέπει ν' αφήσω τὰ πράγματα την τελευταία στιγμή και εἰς την διάκρισι τῶν ανέμων του νησιού. Και σήμερα και αύριο θά περιπολῶ, την Κυριακήν ὅμως άφενύτως, την ὥρα που θά βγαίνει από την εκκλησία ἡ Πελαγία θά πλησιέσω, θά βγάλω τὸ καπέλλο μου και θά τῆς πῶ τὸν κίνδυνο που διατρέχει. Και νὰ μη πιστεύση σέ τίποτε που θά τῆς πουν δια τὸν θεὸ Μηνά. Αὐτὸ μπορούσα να τὸ κάμω, άφου ἔφυγε ο Τζοβάννης, και αύριο, να τὰ μηνύσω δηλαδὴ αὐτὰ δια του 'Ιερώνυμου πρὸς τὸν θεὸν Μηνά. 'Αλλὰ ἴσω; ἢμπορεῖ και να μη τὰ πιστεύση. Οἱ άπαγωγεις θά προσποιηθουν τὸν άνήξερὸν και ο θεὸς θά νομίση, οτι τὰ λέω αὐτὰ ζητῶν άφορμὴν να τὸν πλησιάσω, τὰ του πουλήσω δουλέψιν και να τύχω τῆς προστασίας του. 'Αλλως τε ἡ τύχη μου δίδει μίαν άφορμὴν να πλησιάσω τὸν άντικείμενον τῆς ὄνειρευμένης εὐτυχίας μου. Θά την οαρακολέσω, αν τυχὸν μετανοήσουν και ἡ άπόπειρα δὲν γίνῃ, να μη κάμη λόγον και τότε δὲν θά παρεξηγηθῶ.

Αὐτὰ έσκέπτετο ο Αὐγουστής τὸ άπομεσήμερον τῆς Παρασκευῆς ἄλλὰ μεταξὺ τῆς Παρασκευῆς και τῆς Κυριακῆς μεσολαβεῖ τὸ σημερινὸν Σάββατον.

'Η ἡμέρα είναι γαληνιαία και θερμὴ αν και ο 'Οκτώβριος είναι προχωρημένος.

Περὶ τὰς 4 ο 'Ιερώνυμος και ο Μηνᾶς συνητηθήσαν. Εἶχεν άναγγελθῆ από τὸ πρωὶ εἰς την κυρίαν Σμαρῶ, οτι τὸ βράδυ δὲν θά φᾶνε σπῆτι και οτι θά πάνε 'ς τὸν Θανάση να τὰ πουνε και να γελάσουν λίγο.

(Ακολουθεῖ).

Η ΜΟΝΗ ΤΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ

Φίλε κ. Διευθυντά,

Πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ὄσων εἶχατε τὴν καλωσύνην να δημοσιεύσητε σχετικῶς πρὸς τὰ του ἔννεαपुरγίου τῆς 'Αττικῆς, δύναμαι να προσθέσω και τὸ ἔξης:

'Οτι ἡ κατά την περιχὴν ταύτην παλαιστάτη 'Εκκλησία τῶν Ταξιαρχῶν ἦτο Καθολικὸν Μονῆς διαλυθείσης ὄπως και τόσαι ἄλλαι, κατά την ἐγκατάστασιν του Βασιλείου.

Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1838 ἀρχόμενον, ἡ ἐπὶ του ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου ἐπιτροπή, λαμβάνει τὸν κόπον να φροντίση περὶ τῆς καταλλήλου διαθέσεως «τῆς ἱεράς άποσκευῆς» και τῆς Μονῆς ταύτης τῶν Ταξιαρχῶν.

Υμέτερος

Δ. ΡΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΣΙΜΕΝΤΩΝ "Ο ΤΙΤΑΝ"
ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ — ΚΕΦΑΛΑΙΑ: 3,000,000

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ ΑΡΙΘ. ΤΗΛΕΦ. 126 = ΓΡΑΦΕΙΑ ΦΟΡΤΩΣΕΩΝ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ—ΤΗΛ. ΑΡΙΘ. 427 =	ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ΕΝ ΕΛΕΥΣΙΝΙ ΤΗΛΕΦ. ΑΡΙΘ. 396 ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ: "ΤΙΤΑΝ" ΑΘΗΝΑΣ
--	--

Τσιμέντα «ΤΙΤΑΝ» τύπου ΠΟΡΤΛΑΝ (Ciment artificiel Portland) άνταποκρινόμενα εἰς τοὺς αὐστηροτέρους ἐπισήμους κανονισμοὺς τῶν πεπολιτισμένων Κρατῶν δι' ἔργα ἐκ Μπετόν πάσης φύσεως. Βέτον Αἰπέ λιμενικά, πλακοποιία, ἐπιστρώσεις, ὁπιστρώσεις ὁδῶν, κατασκευὴ πλίνθων, (τούβλων) και ὀγκολίθων (ἀγκονάρια), πρέκια κτλ. ΤΣΙΜΕΝΤΟ «ΚΥΚΛΩΨ». Εἰδικὴ κοιλία, κατάλληλος διὰ τὴν παρασκευὴν ὀδραυλικῶν ἀμμοκονιμάτων διὰ συνθέσεως λιθοδομᾶς ἢ πλινθοδομᾶς, ἀντικαθιστάσα με πλείστα ὄσα προτερήματα τὰ ἀμμοκονιμάτων ἐξ ἄσβεστου. Πολὺ ταχυντέα πῆξις. Ἀσυγκρίτως μεγαλυτέρα άντοχή, ὄθεν: Ταχύτης ἐκτελέσεως. Σημαντικὴ ἐλάττωσις τοῦ πάχους τῶν τοίχων, ἦτοι Κέρδος εἰς χρήσιμον χρόνον και οἰκονομία εἰς ἐργατικά και ὄγκον λιθοδομῆς. Συνιστάται ἰδιαίτερος δι' ἔργα λιμενικά. ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ. 'Η Διεύθυνσις τῆς Ἐταιρίας «ΤΙΤΑΝ» θέτει τὴν πολυτελή της πείραν διὰ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν τσιμεντῶν ἐφ' ἀπάντων τῶν κλάδων τῆς οἰκοδομῆς εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἐνδιαφερομένων. Πληροφορίαι εἰς τὰ Γραφεῖα: Ὁδὸς Σταδίου 33, προφορικῶς και δι' ἀλληλογραφίας.

Διὰ τοὺς πάσχοντας
Ὀφθαλμολογικὰ Νοσήματα
 Συνιστῶμεν ὑπευθύνως τὴν τελειότεραν
 ὀφθαλμολογικὴν Κλινικὴν:
ΤΟΥ ΣΠΗΛΙΟΥ Ι. ΧΑΡΑΜΗ
 Ὑφηγητοῦ ὀφθαλμολόγου τῆς Σχολῆς τῶν Παρισίων.
ΑΘΗΝΑΙ, ὁδὸς Μενάνδρου 27
 Ἀριθ. Τηλεφώνου: 6—54

ΟΙΝΟΙ "ΜΑΡΚΟ" ΔΕΥΚΟΙ ΚΑΙ ΕΡΥΘΡΟΙ ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΟΙ ΕΙΣ ΦΙΛΑΔΑΣ	ΚΟΝΙΑΚ "ΒΟΤΡΥΣ" Παλαιὸν ἀπόσταγμα οἴνων ΑΠΑΡΑΜΙΛΛΟΝ Πωλεῖται Εἰς ὅλα τὰ κέντρα Καταναλώσεως
---	--

ΓΝΗΣΙΟΝ ΑΠΟΣΤΑΓΜΑ
ΑΠΟΣΤΑΦΥΛΙ
 ΕΙΝΑΙ
ΤΟ ΚΟΝΙΑΚ
ΠΟΥΡΗ
 Βραβευθὲν
ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ
 ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ-ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ
ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

ΝΟΜΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ ΤΟΥ MERKEL

'Αναγγέλλομεν εύχαρίστως τὴν ὑπὸ του Ἐκδοτικοῦ Τμήματός μας προσεχῆ ἐκδοσιν ἐν μεταφράσει ἐκ του Γερμανικοῦ του περισπουδάστου ἔργου τῆς παγκοσμίου νομικῆς προσωπικότητος MERKEL ὑπὸ τον τίτλον «Νομικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια».

Τὸ ἔργον μετεφράσθη ἐκ τῆς Γερμανικῆς ὑπὸ διαπρεποῦς Ἑλληνοσ νομομαθοῦς, ἀντιπροσωπεύσαντος τὴν Ἑλλάδα ἐπανελημμένως ἐπ' ἐσχάτων ἐν Παρισίοις και μόλις ἐπανεληθόντος ἐκείθεν, ἀναλαβόντος δὲ πάραυτα ὑψιστον λειτουργήμα ἐν τῇ ἐξυπηρείῃσει τῆς Θεμίδος.

Τὸ ἄνω σύγγραμμα θά ἐκδοθῇ τάχιιστα, εἶναι δ' ἀπαραίτητον διὰ πάντας τοὺς νομικοὺς και τοὺς σπουδάζοντας τὰς νομικὰς ἐπιστήμας.

'Η τιμὴ του ὠρίσθη ἀπὸ τουδὲ εἰς δρ. 70.—διὰ δὲ τοὺς προπληρώνοντας συνδρομητὰς εἰς δρ. 60.

Ἐγγραφαί: Γραφεῖα «Παντογνώστου»

Κ. Κ. ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ
ΕΜΒΑΣΑΤΕ ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕΝ ΘΕΡΜΩΣ
ΤΗΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΝ ΣΑΣ

Διὰ τὰ εἶσθε πάντοτε ὑγιεῖς

Πίνετε τὸ βραβευθὲν εἰς ὅλας τὰς Ἐκθέσεις

ΚΟΝΙΑΚ

Σ. ΚΑΙ Η. ΚΑΙ Α. ΜΕΤΑΞΑ

(Προσέξατε πολὺ εἰς τὴν μάρκαν)

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

Ὅδος Ἀριστείδου 7.—Τηλεφ. 3-53.

ΕΦΘΑΣΑΝ ΤΑ ΨΑΘΑΚΙΑ

Α. ΑΡΙΑΝΟΥΤΣΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑΣ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΣΑΡΡΗ 43

ΠΡΑΤΗΡΙΑ } ΣΤΑΔΙΟΥ 57 } ΑΘΗΝΑΙ
                  } ΑΙΟΛΟΥ 166 }
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΔΟΣ 132 ΣΜΥΡΝΗ

ΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΦΗΜΗΣ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ

ΚΟΝΙΑΚ & ΛΙΚΕΡ

Εἶναι τῶν

ΑΔΕΛΦΩΝ ΜΠΑΡΜΠΑΡΕΣΟΥ

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

ΟΛΑ ΑΝΕΞΑΙΡΕΤΩΣ ΤΑ ΠΟΤΑ ΤΟΥ
ΕΙΝΑΙ ΒΡΑΒΕΥΜΕΝΑ
ΠΙΝΕΤΕ ΧΩΡΙΣ ΔΙΣΤΑΓΜΟΥΣ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ — Ἰδρυθεῖσα τῷ 1918

Ἔδρα ἐν Ἀθήναις. — Ὑποκαταστήματα ἐν Πειραιεῖ, Πάτραις, Σύμφ. — **ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ** καταβληθὲν Δρ. 10.000.000
ΚΕΦΑΛΑΙΑ ἀποθεματικά Δρ. 2.067.802.95

Πρόεδρος τοῦ Διοικ. Συμβουλίου: Παντελῆς Τσιτσεκλής
Σύμβουλοι Διευθυνταί: Δ. Μιαούλης καὶ Ἄν. Σπουργίτης.
Τραπεζικαὶ ἐργασίαι παντὸς εἶδους

Καταθέσεις εἰς Δραχμάς καὶ Ξένα νομίσματα ὑπὸ τοῦς εὐνοϊκωτέροις ὄροις.

ΓΡΑΦΕΙΑ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

Ὁ «Παντογνώστης», ἐν τῇ ἐκτιμῇσει τῶν ἀναγκῶν τῶν ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις λόγῳ τῶν συμφερόντων των διαμενόντων, ἴδρυσεν ἐν ἐπιλέκτῳ συνεργασίᾳ «ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ» λειτουργοῦν κατὰ πρωτότυπον ἀληθῶς διὰ τὴν Ἑλλάδα τρόπον.

Οἷας δῆποτε φύσεως διοικητικῆ ὑπόθεσις διεκπεραιοῦται ἐντὸς τοῦ ἀπολύτως ἀναγκαίου χρονικοῦ διαστήματος, οἷαδῆποτε δὲ πληροφορία παρέχεται τοῖς ἐνδιαφερομένοις ἐγκαίρως καὶ ἀποτελεσματικῶς.

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἢ πληροφορίαν ἀπευθυντέον πρὸς τὰ Γραφεῖα «Παντογνώστου ὁδὸς Ἴπποκράτους 32 — Ἀθήνας.

‘REVUE COMMERCIALE DE GRECE,

RUE AVEROFF No 20

Εἰκοσασέλιδος Μηνιαία Γαλλικὴ Ἐμπορικὴ Ἐπιθεώρησις τῆς Ἑλλάδος ἐκδιδομένη ἐν Ἀθήναις.

Ἐτησίᾳ Συνδρομὴ Δρ. 15:

» Ἐξωτερικοῦ Φρ. 15.

Τὸ πρῶτον τεῦχος ἀποστέλλεται δωρεάν τῷ αἰτοῦντι.

Ο “ΠΑΝΤΟΓΝΩΣΤΗΣ,”

ἔχει τὴν μεγαλυτέραν

κυκλοφορίαν.